Bundel - Adviescommissie Controle en Financiën van 5 november 2026

1.a Opening en mededelingen (5 minuten)

1.b Vaststellen van de agenda (2 minuten)

2 Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst (1 minuut)
- 20261008_Notulen_Adviescommissie_Controle_en_Financiën

3 Ingekomen stukken (5 minuten)

3.a Ingekomen stukken: Raadsbrieven
- Rekenkamerbrief verlagen budget rekenkamer - vervolg
- Raadsbrief Reactie op Rekenkamerbrief Jaarstukken 2025
- Raadsbrief Voortgang Grip op investeringen Q4 2026
- Raadsbrief Beantwoording schriftelijke raadsvragen Programmabegroting 2027 en Tweede berap 2026 en Erratum
- Raadsbrief Septembercirculaire 2026

3.b Ingekomen stukken: Overig
- Controleplan 2026 - gemeente Utrecht

4 Update grip op reserves (20 minuten)
- Presentatie Reserves adviescommissie Controle en Financiën 5 november 2026

5 Septembercirculaire: hoe kunnen we daarop sturen als raad en uitleg verschillende onderdelen (taakmutaties, decentralisatieuitkeringen, geoormerkt of vrij te besteden, besteding nieuwe gelden (20 minuten)
- Raadsbrief Septembercirculaire 2026
- Presentatie Gemeentefonds voor adviescommissie Controle en Financiën 5 november 2026

6 Verdieping onderbesteding (o.a. raadsbrief rekenkamer) (10 minuten)
- Rekenkamerbrief Onderbesteding update
- Raadsbrief Collegereactie op Rekenkamerbrief Onderbesteding
- Presentatie rekenkamerbrief Onderbesteding 5 november 2026

7 Beïnvloedbaarheid van de begroting (15 minuten)
Presentatie Beïnvloedbaarheid van de begroting voor adviescommissie Controle en Financiën 5 november 2026

8 Vooruitblik volgende vergadering (5 minuten)
Jaarplan adviescommissie Controle en Financiën 2026

9 Afsluiting (5 minuten)

VERSLAG ADVIESCOMMISSIE CONTROLE EN FINANCIËN
8 oktober 2026, 18.00–19.30 uur
Burgemeesterskamer Stadhuis

Gemeente Utrecht

Adviescommissie: Charlotte Passier (vz), Sjaak van Bemmel, Derk van Bergen, Raphael Klein, Ab Otten, Elif Uzun, Bram Janmaat, Gertjan te Hoonte, Titus Stam, en Daniëlle Rijnders (raadsadviseur Control & Audit)

Overige deelnemers: Johan Dorst (griffie), Jasmin Grundauer (manager concernaudit), Rachid Saghraoui (concern controller), Freek Verbakel (financieel strateef), Annemarie Kolenbrander (concernstrateeg), Paul Venhoeven en Johan Snoei (Rekenkamer), Rein-Aart van Vugt en Niels Fritz (Deloitte), Robert Vernooy notulist.

Afwezigen: Bert van Steeg, Aileen Siedenburg, Sioux van Dijk, Magda Chedi-Van Hall

1a. Opening en mededelingen

De voorzitter heet allen welkom en opent de vergadering om 18.15 uur.

De heer Saghraoui zegt dat hij bezig is met de nota Reserves en bij de volgende adviescommissie wat concrete stappen over de betreffende reserves zal aanleveren n.a.v. heidag en ingediende motie.

De heer Te Hoonte zou een motie met betrekking tot de rapportage willen indienen, maar zou dat met de adviescommissie als geheel willen doen.

1b. Vaststelling agenda

De agenda wordt vastgesteld.

2. Vaststellen verslag vorige bijeenkomst (28-05-2026)

Het verslag van de vorige bijeenkomst wordt geaccordeerd.

3. Ingekomen stukken

3a. Jaarverslag ‘Concernaudit 2025/26’ en ‘Jaarplan Concernaudit 2026/27’

Mevrouw Grundauer geeft een toelichting op het jaarverslag ‘Concernaudit 2025/26’ en ‘Jaarplan Concernaudit 2026/27’. Zij zegt dat er twee keer per jaar wordt gekeken naar de planrealisatie. Daarvan komen een halfjaarlijks verslag en een jaarverslag. Voor wie weinig tijd heeft voor de voorbereiding van deze commissie is daarin een managementsamenvatting opgenomen. Deze stukken zijn puur informatief.

De heer Te Hoonte merkt op dat er verhoudingsgewijs heel veel ICT-dingen in de stukken zitten. Mevrouw Grundauer zegt dat er het afgelopen jaar issues zijn geweest met betrekking tot beheersmaatregelen. Weerbaarheid is een belangrijk aandachtspunt geworden. De afdeling IM-procesmanagement bij de concerndirectie is bezig met een professionaliseringsslag. De heer Te Hoonte zou liever zien dat in de audit aandacht is voor de processen op andere plekken in de organisatie zoals kwaliteit en dienstverlening. Ook

wordt opgemerkt dat er in de audit minder aandacht is voor subsidie dan vorig jaar. Mevrouw Grundauer erkent dit.

Desgevraagd zegt mevrouw Grundauer dat haar aanbevelingen over het algemeen goed worden opgepakt.

3b. Raadsbrieven Financiën

Er zijn geen ingekomen brieven die de commissie voor de volgende keer op de agenda zou willen zetten.

De heer Te Hoonte vraagt naar de werking van de circulaires. Hij zou graag een toelichting hebben hoe daarmee in de organisatie wordt omgegaan. Dit wordt geagendeerd voor de volgende commissie.

Er is een brief van de Rekenkamer over onderbesteding. Het lijkt de commissie goed om dat als een apart onderwerp in deze commissie te bespreken.

3c. Overige ingekomen stukken

De heer Saghraoui geeft een toelichting op de begrotingscirculaire 2027 van de provincie Utrecht. Volgens hem zijn daarin twee dingen interessant voor deze commissie: 1) de stelposten voor de jeugdzorg (die ook in het coalitieakkoord zijn opgenomen) worden door de toezichthouder uit het begrotingsresultaat gehaald; 2) bij de raming van het btw-compensatiefonds vindt de toezichthouder het verstandig om uit te gaan van de vorige realisatie. De begroting zal nog steeds structureel sluitend zijn. Vooralsnog is er geen alarm vanuit de provincie.

4. Programmabegroting, tweede bestuursrapportage en uitwerking coaliteitakkoord naar programmabegroting

De heer Van Vugt reflecteert op de kernpunten van de programmabegroting. Voor 2027 is die financieel gezonder dan de begroting voor 2026. De vaste lasten en baten zijn wat meer in evenwicht. Voor 2027 is er een plus van 33 miljoen. Vanaf 2028 wordt er ook weer gespaard, waardoor de reserves toenemen. Aan de batenkant staat de begroting wel onder druk (door de algemene uitkering, de hoge inflatie en de oplopende rente). De flinke stijging van de lokale heffingen voor de begroting van 2027 is eveneens opmerkelijk. Er is veel aandacht voor de uitvoerbaarheid van investeringen, maar ook voor de komende periode blijft de grip op investeringen belangrijk. Daarbij gaat het om de concernsturing en de manier waarop de raad daarbij in positie wordt gebracht, wat betreft inzicht en planning. Waar zitten de besluitvormingsmomenten? In deze begroting ziet de accountant ook investeringen in de bedrijfsvoering en in de planning & controlecyclus om de positie van de gemeenteraad verder te versterken.

Wat betreft de cijfers: in 2022/23/24 gingen de reserves naar beneden, in 2025 werd er weer gespaard (52 miljoen). De prognose voor 2026 geeft aan dat er dan weer ingeteerd gaat worden op de reserves (68 miljoen), waarna er vanaf 2027 weer gespaard gaat worden (105 miljoen). Bij het verschil tussen 2026 en 2027 vallen twee posten erg op: de algemene dekkingsmiddelen, de algemene uitkering en de onroerendezaakbelasting. Ook belangrijk is de opbrengst (100 miljoen) van de overdracht van het

Merwedekanaal, die in de reserve wordt gestort. Daar komen wel plichten bij qua onderhoud en beheer. Het is een politieke keuze dat die opbrengst aan de algemene dekkingsreserve wordt toegevoegd. Het bedrag is onvoldoende om een voorziening te vormen maar het is wel vrij te besteden en is nu wel van invloed op de solvabiliteit van de gemeente. Het verschil met het geld dat de gemeente voor de tramlijn krijgt, is dat dat geld alleen daaraan besteed mag worden. De gemeente is ook aan het sparen voor onderhoudsvoorzieningen waarbij zij de kwaliteit van dat onderhoud bepaalt, onder andere aan wegen, vastgoed en sportfaciliteiten. Bij elkaar is er in de begroting voor 2027 240 miljoen toegevoegd aan voorzieningen om dat toekomstige onderhoud te kunnen uitvoeren. In het BBV zijn voorzieningen voor onderhoud alleen bedoeld voor het egaliseren van lasten in de tijd. Naar aanleiding van de vraag van de heer Otten over het overschot van 52 miljoen op de exploitatie vorig jaar zegt De heer Van Vugt dat er beter geprognosticeerd kan worden.

In de algemene dekkingsmiddelen zit een aantal posten die samenhangen met ramingen en stelposten, onder andere de groei van de stad en de stelpost jeugd en een stelpost realistisch ramen. Voor 2027 is dat bij elkaar 21,4 miljoen. De heer Van Vugt raadt de commissieleden aan om hiervoor naar pagina 273 te kijken. Hij benadrukt deze posten omdat hier voor een deel politieke keuzes in zitten. Voor een ander deel komt daar ook een opgave achteraan om die te realiseren. Over deze stelposten en ramingen wil de provincie ook het gesprek aangaan (zie agendapunt 3c). De heer Saghraoui merkt op dat het hier om de opbrengstenkant gaat, en niet om de lastenkant. Er is 33 miljoen aan structurele baten. Pas als dat bedrag uit de algemene dekkingsmiddelen weggestreept zou worden, zou de situatie gevaarlijk worden. Daarom is dit voor de begroting 2027 geen belangrijk aandachtspunt. De heer Stam vraagt naar het effect van het schrappen van de stelpost jeugd op het sociaal domein. De heer Saghraoui antwoordt dat de provincie hieraan beperkingen oplegt om te voorkomen dat dit financieel niet harder gaat groeien. De heer Te Hoonte vraagt hoe realistisch het is dat de gemeente dit geld in 2027 gaat uitgeven. De heer Van Vugt vindt dat het rijk de budgetten te laat bekend maakt bij de gemeenten. De heer Saghraoui zegt dat het budget hierbij het kader is. Lid van Bemmel vraagt hoe het groeikader zich verhoudt tot de stelpost groei van de stad. De heer Saghraoui antwoordt dat het accres nog niet automatisch wordt gekoppeld aan de groei van de stad, maar dat er wel rekening wordt gehouden met een bepaalde inwonerstoename. De heer Verbakel merkt op dat hier wel lasten tegenover staan, maar dat die niet een op een aanwijsbaar zijn.

De heer Van Vugt zegt dat er op basis van de meicirculaire extra budgettaire ruimte is, te weten 7,5 miljoen voor 2027 en 6,6 miljoen voor 2028. Een deel daarvan wordt gereserveerd voor autonome ontwikkelingen in de voorjaarsnota 2027. Het betreft hier een politieke keuze. De heer Te Hoonte vraagt of het daarbij gaat om een andere bestedingsruimte of dat dit een invulling is van groei van de stad. Volgens de heer Verbakel is groei van de stad iets anders dan de ontwikkeling van het accres van het gemeentefonds. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op het huidige aantal inwoners. De heer Te Hoonte vindt dat je ook moet meenemen wat je verwacht dat er in de komende jaren in de circulaires staat als je realistisch wilt begroten. De heer Van Vugt wijst erop dat hier een onderscheid wordt gemaakt tussen wat door het rijk is afgegeven en wat op de eigen calculaties van de gemeente gebaseerd is.

In deze begroting zijn de investeringen volgens de heer Van Vugt beter in de tijd gespreid. In 2027 wordt er naar verwachting 260 miljoen geïnvesteerd. Dit valt ruim onder het investeringsplafond van 300 miljoen (daar komt de gemeente pas in 2029 aan). In deze begroting is er 167,8 miljoen aan investeringen toegevoegd. Daarmee is de groei van de investeringsagenda lager dan in het verleden. De heer Te Hoonte vraagt of het plafond niet te hoog gekozen is. De heer Saghraoui zegt dat nu nog niet duidelijk is hoe de investeringen gerealiseerd gaan worden, op krediet-, portefeuille- of clusterniveau, en dat het plafond daarom aan de ruime kant is gekozen. Hij durft niet te zeggen of het direct effect zou hebben als dat lager zou zijn. Hierbij gaat het niet over de realisatie maar over nieuw toegevoegde kredieten.

Tot slot licht de heer Saghraoui twee punten uit de programmabegroting toe. De baten en de ruimte staan onder druk. De grote knoppen om ruimte te realiseren zitten aan de OZB-kant en aan de risiconeming. Veel meer grote knoppen zijn er niet. De heer Saghraoui benadrukt dat men het onderwerp ‘grip op investeringen’ moet blijven agenderen.

5. Plan van aanpak accountantscontrole en uitwerking coalitieakkoord naar programmabegroting

De voorzitter stelt voor om de speerpunten uit het plan van aanpak online uit te vragen en om dat op 5 november kort terug te laten komen. De commissie gaat hiermee akkoord.

6. Vooruitblik volgende vergadering

Mevrouw Rijnders zegt dat er dit jaar nog twee vergaderingen zijn, op 5 november en op 10 december. Op 5 november gaat de commissie stilstaan bij de raadstoets en de beïnvloedbaarheid van de programmabegroting. Omdat het Berenschot dashboard niet werkt, ontbreekt die informatie nu in de programmabegroting. Er is ook ruimte om de reserves te bespreken. Voor 10 december is er een aantal onderwerpen dat de commissie schriftelijk gaat doen, te weten het normenkader en de eindejaarswijziging. Dan wordt tevens de boardletter van de accountant besproken. De septembercirculaire en de onderbesteding zouden dan ook besproken kunnen worden. De commissieleden zien de bespreking van de septembercirculaire liever voor het raadsdebat. Die wordt dan meegenomen in de bespreking op 5 november. Daarom wordt de raadstoets doorgeschoven naar 10 december. De onderbesteding komt dan op 5 november terug.

De heer Saghraoui zegt dat het goed zou zijn als de leden van de adviescommissie naar de P&C-cyclus zouden kijken, bij het slotdebat. Concern control gaat kijken of de samentrekking van de voorjaarsnota en de begroting volgend jaar al lukt, maar de heer Saghraoui kan dat niet beloven.

7. Advies aan commissie Bestuur over Programmabegroting

Een van de taken van deze commissie is dat zij de raad een advies met een aantal bevindingen meegeeft. Gevraagd wordt welke onderwerpen volgens de commissieleden in het advies aan de commissie Bestuur moeten worden opgenomen. Zij geven mevrouw Rijnders hun input, die daar vervolgens een advies van

maakt. De heer Stam zou de doorontwikkeling van de begroting willen zien. De heer Te Hoonte zou meer focus op het investeringsplafond willen. Volgens hem moet er ook naar de geheimhouding en de openbaarheid van bestuursstukken worden gekeken. Nu kan er wel over uitgaven worden gesproken maar niet over investeringen. Hij zou ook de sterretjes weg willen hebben omwille van de leesbaarheid. Lid van Bemmel vindt dat grip op investeringen in het advies moet worden opgenomen. De heer Ten Bergen is het eens met de heer Te Hoonte wat betreft de geheimhouding. De heer Janmaat is het eens met alle door de anderen genoemde punten. De heer Stam noemt de onderbesteding. Verder wordt er gevraagd om extra aandacht voor de concernsturing. De raad heeft hierin nog weinig inzicht.

9. Rondvraag en sluiting

Lid van Bemmel vraagt of in het lijstje met opties ook risico is opgenomen. Het antwoord is ‘ja’. De heer Te Hoonte zou met betrekking tot het proces graag zien dat aan de voorgestelde punten ook een motie wordt verbonden.

De voorzitter is vanaf december met verlof. Zij wil voorstellen om een werkgroep voor de financiële spelregels op te zetten (naast de werkgroep voor investeringen) met de leden Siedenburg, Janmaat, Van Steeg en van Bemmel. Mevrouw Rijnders zegt dat de eerste stap is om hiervoor een plan van aanpak te maken door de werkgroep. Bij deze werkgroep zullen de heer Van Vugt, de heer Saghraoui en/of mevrouw Chedi-Van Hall betrokken worden. De heer Van Vugt merkt op dat eerdere ideeën hiervoor zijn verworpen omdat daarin de positie van de gemeenteraad onvoldoende tot zijn recht kwam.

De voorzitter sluit de vergadering om 19.30 uur.

Actie- en besluitenlijst

	Actiepunt	Actiehouder	Deadline
1	De heer Saghraoui zal bij de volgende adviescommissie wat concrete lijstjes over de reserves aanleveren.	De heer Saghraoui	
2	De brief van de Rekenkamer over onderbesteding zal in een volgende vergadering van de adviescommissie worden besproken.	Adviescommissie	
3	De speerpunten uit het plan van aanpak accountantscontrole worden online uitgevraagd en zullen kort behandeld worden bij de vergadering van de adviescommissie op 5 november.	Adviescommissie	
4	Mevrouw Rijnders gaat een voorzetje voor het advies aan de commissie Bestuur maken en zal dat naar de andere leden van de adviescommissie sturen.	Mevrouw Rijnders	

REKEN KAMER UTRECHT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Utrecht

Behandeld door	Johan Snoei	**Datum**	15 oktober 2026
Doorkiesnummer	06 – 34 61 22 80	**Ons kenmerk**	34212063
E-mail	j.snoei@utrecht.nl	**Onderwerp**	Rekenkamerbrief Verlagen budget rekenkamer – vervolg
Bijlagen	-		

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 26 juni 2026 ontving u van ons een rekenkamerbrief over de voorgenomen bezuiniging in het coalitieakkoord ‘voor de raad die landt bij de rekenkamer’. Wij constateren dat deze bezuiniging, ondanks een door de voltallige oppositie gesteunde motie *Geen bezuiniging op onze Rekenkamer* in de raadsvergadering van 9 juli 2026, in zijn volledige omvang is verwerkt in de programmabegroting 2027. In juni noemden wij het voorstel om vanaf 2027 het budget voor de rekenkamer structureel te verlagen met € 154.000 op ons totale budget van € 758.000 (begroting 2026) onbegrijpelijk en onuitvoerbaar. Met deze rekenkamerbrief lichten wij graag nader toe waarom dit oordeel voor ons nog altijd en onverkort van kracht is. Daarnaast constateren wij dat er financiële ruimte is om de voorgenomen bezuiniging niet door te hoeven voeren.

Onbegrijpelijk

Ten eerste heeft de rekenkamer een belangrijke maatschappelijke en wettelijke opdracht om bij te dragen aan beter openbaar bestuur. Wij zijn een instrument voor de democratische legitimiteit van het stadsbestuur en daarmee van grote waarde voor de hele gemeenteraad, het college en de inwoners van de stad. Een bezuiniging op deze functie gaat volkomen in tegen de huidige tijdgeest, waarin we de (lokale) democratie moeten versterken, in plaats van verzwakken. Het kabinet heeft juist daarom aangekondigd extra te willen investeren in lokale democratische functies zoals rekenkamers.

Ten tweede wezen wij u in onze vorige brief ook op de groei in het gemeentelijk takenpakket en de gemeentelijke begroting. Het budget van de rekenkamer is echter de afgelopen vijf jaar slechts door indexeringen aangepast. De personele bezetting van de staf van de rekenkamer is daarom al jarenlang gelijk (4,8 fte) en niet meegegroeid met de omvang en complexiteit van de gemeentebegroting, de omvang van de gemeentelijke organisatie en de groei van de stad.

Onuitvoerbaar
Het budget van de rekenkamer is grotendeels bestemd voor de personele kosten van de vijf vaste medewerkers van het stafbureau (80%) en de honorering van de drie leden van het bestuur (9%). De bezuiniging van € 154.000 (20% van het totale budget) betekent dat de bezetting van de staf teruggebracht moet worden. Eerder wezen wij u op het eigen risicodragerschap bij eventuele WW-verplichtingen en de doorbelasting die plaatsvindt naar de betreffende afdeling. Daarmee is deze bezuiniging op de rekenkamer onder de huidige voorwaarden onuitvoerbaar, omdat deze zal leiden tot een onvermijdelijke overschrijding op het ons ter beschikking gestelde lagere budget.

Financiële ruimte
Hier komt bij dat uit de Raadsbrief *Meicirculaire 2026* van 30 juni 2026 blijkt dat er ruimschoots dekking is om de bezuiniging op de rekenkamer te schrappen. Op dat moment bent u als gemeenteraad geïnformeerd dat er voor 2027 een positief saldo van € 7,4 miljoen resteert, aflopend naar € 6,6 miljoen in 2028, € 5,2 miljoen in 2029 en € 3,9 miljoen in 2030. Deze budgettaire ruimte is ook verwerkt in de Programmabegroting 2027 en geeft dus de mogelijkheid tot het maken van (andere) politieke keuzes. We benadrukken dat de voorgenomen bezuiniging een grote impact heeft op het functioneren van de Utrechtse Rekenkamer als controlerend instituut, terwijl dit verhoudingsgewijs amper een beslag legt op deze budgettaire ruimte.

Ons verzoek aan u
Op donderdag 8 oktober jongstleden heeft de rekenkamer met de fractievoorzitters van PRO en D66 gesproken over de voorgenomen bezuiniging. Dit heeft vooralsnog niet tot een oplossing geleid. Evenals in de raadsvergadering van 9 juli 2026 is door de fractievoorzitters wel de bereidheid uitgesproken om alternatieve voorstellen van uw raad af te willen wegen bij de behandeling van de Programmabegroting. Wij hopen dat uw raad deze gelegenheid zal benutten. Wij zijn wederom graag bereid om het bovenstaande nader aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Paul Venhoeven,
Voorzitter Rekenkamer Utrecht

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Agnes Scholte	**Datum**	12 oktober 2026
E-mail	agnes.scholte@utrecht.nl	**Kenmerk**	34305169
Type brief	Reactiebrief	**Onderwerp**	Reactie op Rekenkamerbrief Jaarstukken 2025
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

In de Jaarstukken 2025 is een verbetering doorgevoerd in de bijlage “Voortgang uitvoering raadsbesluiten rekenkameronderzoeken”. Deze verbeteringen zijn uitgevoerd naar aanleiding van de constateringen van de Rekenkamer in de Rekenkamerbrief Jaarstukken 2024.

In deze Rekenkamerbrief vroeg uw Rekenkamer aandacht voor de opvolging van de aanbevelingen uit het Opvolgingsonderzoek Rekenkamerrapporten 2014-2018. Uw Rekenkamer zag in de bijlage bij de Jaarstukken 2024 dat de inhoudelijke toelichting over de uitvoering van Rekenkamerrapporten uitgebreider kon met een consequente inhoudelijke toelichting met daarbij verwijzingen naar aangenomen moties en amendementen. Ook vroeg uw Rekenkamer om te reflecteren op Rekenkamerbrieven. We hebben dit verwerkt bij de Jaarstukken 2025 door niet alleen te verwijzen naar de beleidscyclus en meer inhoudelijke toelichting toe te voegen. Ook zijn we consequenter ingegaan op de Rekenkamerbrieven en op moties en amendementen die bij Rekenkamerrapporten zijn aangenomen.

We zijn blij met de reactie en conclusie van uw Rekenkamer in de Rekenkamerbrief Jaarstukken 2025. Hierin stelt zij dat de bijlage een volledige en actueler beeld geeft van de uitvoering van raadsbesluiten bij rekenkameronderzoeken, en dat daarmee invulling is gegeven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Uw Rekenkamer ziet ook nog verbetermogelijkheden als het gaat om het toegankelijk ontsluiten van informatie met betrekking tot rekenkamerbrieven en de uitvoering van moties. Zij doet in de brief concreet het voorstel om “systematisch het vervolg op raadsbesluiten te presenteren met toevoegingen van links naar relevante raadsbrieven, rekenkamerbrieven en - indien toepasselijk - moties en toezeggingen” (p.2). Uw Rekenkamer doet hierbij ook het voorstel om bij reflecties de oorspronkelijke raadsbesluiten te vermelden. Nu is het soms zo dat dit in een aantal gevallen wegvalt, doordat wordt volstaan met de vermelding ‘gereed gemeld in de Jaarstukken…’. Door in die gevallen wel het oorspronkelijke raadsbesluit te vermelden wordt de gegeven reflectie volledige. Daarnaast is de reflectie in dat geval ook beter te volgen.

We zijn het eens dat verwerking van deze aanpassingen de navolgbaarheid en kwaliteit van de jaarstukken verder doet verbeteren. We nemen deze suggestie dan ook ter harte bij de uitwerking van

de Jaarstukken 2026. We verwachten uw raad op deze manier beter te faciliteren bij het uitvoeren van uw controlerende taak.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Pieter van der Straaten	**Datum**	16 oktober 2026
E-mail	pieter.van.der.straaten@utrecht.nl	**Kenmerk**	34314366
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Voortgang Grip op investeringen Q4 2026
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Utrecht groeit en daarom vinden we het van groot belang om te blijven investeren in de stad. Dit vraagt om zorgvuldige sturing, met aandacht voor betaalbaarheid, financierbaarheid én uitvoerbaarheid. In 2025 zijn we daarom begonnen met het programma “Grip op investeringen”: een meerjarige programmatische aanpak met als doel om stapsgewijs inzicht, sturing en controle op investeringen te vergroten en te verbeteren, beter te begroten, reëel te ramen en (overmatig) planningsoptimisme in te dammen.

Aanleiding
In de raadsbrief van 19 maart hebben wij toegezegd uw raad halfjaarlijks te informeren over de voortgang van het programma Grip op Investeringen. Met deze brief informeren wij u over de belangrijkste resultaten en vervolgstappen.

Stand van zaken en behaalde resultaten
Allereerst de belangrijkste resultaten die zijn behaald na het versturen van de vorige raadsbrief op 19 maart. Het Coalitieakkoord 2026-2030 en de Programmabegroting 2027 vormen belangrijke mijlpalen in de verdere versterking van de financiële sturing op investeringen. In de Programmabegroting 2027 en het coalitieakkoord is ruimte gecreëerd voor verdere versterking van het programma. Hiermee kan het programma zich de komende jaren verder ontwikkelen en worden de noodzakelijke stappen gezet om de gestelde doelen te realiseren

In de programmabegroting 2027 hebben we voor de komende vier jaar bedragen opgenomen wat we extra gaan investeren. Voor deze investeringen hebben we een extra correctie doorgevoerd, omdat we ieder jaar zien dat niet alle geplande investeringen in hetzelfde tempo worden gerealiseerd. Dat leidt dan tot lagere kapitaallasten. De correctie is gebaseerd op basis van de realisatie van de investeringen in de afgelopen jaren.

Aanvullend hebben we in de Programmabegroting 2027 opgenomen dat we gaan werken met een investeringsplafond. Het investeringsplafond zal de omvang van nieuwe investeringen gaan begrenzen. Door alle investeringsvoorstellen te toetsen aan één plafond wordt een integrale afweging tussen ambities, wettelijke verplichtingen en beschikbare middelen gestimuleerd wanneer het volume

van de investeringsvoorstellen hoger is dan het toegestane plafond. De hoogte van het plafond is onderdeel van de besluitvorming van de Programmabegroting 2027. We hebben afgesproken om de werking van het investeringsplafond halverwege de coalitieperiode te evalueren. De komende periode werken we de uitgangspunten voor de verdere ontwikkeling van het investeringsplafond uit, als opmaat naar de Voorjaarsnota 2027. Wij betrekken uw adviescommissie Controle en Financiën graag bij de uitwerking van deze uitgangspunten en geven ook het evaluatieproces graag in samenwerking met de adviescommissie vorm. Op deze manier streven we naar een zorgvuldig proces en een breed gedragen resultaat.

Een ander resultaat is dat we nieuwe en lopende investeringen nu centraal begroten (naar aanleiding van M727/2025). Hiermee wordt centrale sturing op de financiële gevolgen van investeringen mogelijk gemaakt. Een centrale aanpak voorkomt dat budgetten langdurig worden gereserveerd voor projecten waarvan de uitvoering later plaatsvindt dan gepland. Aan de hand van een overzicht kijken we niet alleen naar losse projecten, maar naar alle investeringen samen. Daardoor ontstaat beter overzicht en kunnen eerder keuzes worden gemaakt. Eerst wordt bezien of de beoogde opgave alsnog kan worden gerealiseerd. Als dat niet mogelijk blijkt, worden de gereserveerde middelen vrijgemaakt voor andere gemeentelijke prioriteiten.

Vervolgstappen

Ontwikkellijn 1. Gemeentebrede sturing en investeringsprogrammering

Naast het invoeren van een investeringsplafond werken we verder aan het versterken van de gemeentebrede regie op investeringen, zodat investeringsvoorstellen integraal kunnen worden afgewogen en op een consistente wijze aan de raad worden voorgelegd. We werken naar een jaarlijks integraal overzicht van nieuwe investeringen bij de Voorjaarsnota, inzage in de beschikbare ruimte en aan een eenduidige informatievoorziening. De volgende stap is het centraal positioneren van alle kapitaallasten, waarmee we de huidige werkwijze voor nieuwe kapitaallasten uitbreiden naar de volledige kapitaallastenportefeuille. De bijbehorende spelregels rondom investeringen tref je bij ontwikkellijn 4 aan.

Ontwikkellijn 2. Meerjarige investeringsplanning en financiële vooruitblik

Er wordt gewerkt aan de verdere versterking van de integrale investeringsplanning en het inzicht in de meerjarige financiële effecten van investeringskeuzes. Daarbij wordt ingezet op de ontwikkeling van een tienjarige investeringsdoorkijk, een beter inzicht in kapitaallasten en de vrijval daarvan, de effecten van planningsoptimisme en de uitwerking van langetermijnscenario’s voor de gemeentelijke financiële positie.

Ontwikkellijn 3. Realistisch plannen en uitvoerbaarheid

Om de uitvoerbaarheid van investeringen te versterken, wordt ingezet op een betere balans tussen investeringsambities, uitvoeringscapaciteit en planning. Hiervoor worden spelregels voor overprogrammering uitgewerkt, investeringsuitgaven realistischer over de tijd gefaseerd en een gemeentebrede uitvoeringstoets ontwikkeld (naar aanleiding van M365/2025). Deze maatregelen dragen bij aan een betere aansluiting tussen planning en realisatie.

Ontwikkellijn 4. Financiële spelregels en besluitvorming

De kaders voor investeringen en het investeringsplafond worden de komende periode, in afstemming met de adviescommissie Controle en Financiën, nader uitgewerkt en waar nodig geactualiseerd. Daarbij worden bestaande afspraken herijkt en aanvullende kaders ontwikkeld om de financiële beheersing en de kwaliteit van de besluitvorming over investeringskredieten verder te versterken. Onderdeel hiervan zijn het verbeteren van de informatievoorziening over investeringen in de

Programmabegroting en het heroverwegen van autorisatieniveaus, met oog voor een heldere verantwoordelijkheidsverdeling en effectieve sturing op portefeuilleniveau.

Ontwikkellijn 5. Data, systemen en informatievoorziening

Het verbeteren van de informatievoorziening rondom investeringen is een meerjarige opgave. Om investeringsbesluiten beter te kunnen onderbouwen en de kwaliteit van ramingen te versterken, wordt gewerkt aan een toekomstbestendige informatiebasis. De benodigde verbeteringen in systemen en processen worden stapsgewijs gerealiseerd richting 2028. Daarbij wordt ingezet op centrale monitoring van investeringen en kapitaallasten, één gemeentebrede bron voor investeringsdata, versterking van de interne beheersing en een beter inzicht in de relatie tussen planning, realisatie en financiële effecten. Dit draagt bij aan een verdere versterking van de sturing, beheersing en voorspelbaarheid van investeringen.

De komende periode staat in het teken van de verdere professionalisering van de informatievoorziening en de versterking van de sturing op investeringen. Wij nemen uw adviescommissie Controle en Financiën graag mee in de voortgang en de verdere uitwerking hiervan.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Ayse Demir	**Datum**	16 oktober 2026
E-mail	Ayse.Demir@utrecht.nl	**Kenmerk**	34325207
Bijlage(n)	3 (waarvan 1 geheim)	**Onderwerp**	Beantwoording schriftelijke raadsvragen Programmabegroting 2027 en Tweede bestuursrapportage 2026 en erratum
		Beleidsveld	Financiën

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de antwoorden op uw schriftelijke vragen over de Programmabegroting 2027 en Tweede bestuursrapportage 2026. We hebben op de bijlage ‘Bijlage bij Beantwoording schriftelijke vragen Programmabegroting 2027 en Tweede bestuursrapportage 2026’ tijdelijke geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet, om redenen genoemd in artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Woo totdat de betreffende grondexploitatie is afgesloten of investerings-opdrachten na aanbesteding definitief zijn gegund. Openbaarmaking van informatie over nog lopende grondexploitaties kan de financiële en economische belangen van de gemeente schaden, zolang de betreffende grondexploitatie nog niet is afgesloten. Openbaarmaking van financiële informatie over investeringsopdrachten kan het aanbestedingsproces beïnvloeden, doordat inschrijvers deze informatie kunnen gebruiken bij het opstellen van offertes.

Naar aanleiding van uw schriftelijke vragen hebben we enkele onjuistheden geconstateerd. Daarom ontvangt u het Erratum voor de Programmabegroting 2027, waarmee we de onjuistheden corrigeren. De correcties hebben geen gevolgen voor het financiële resultaat.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Freek Verbakel, Yvonne Walet	**Datum**	3 november 2026
Type brief	Actualiteit	**Kenmerk**	34327937
E-mail	freek.verbakel@utrecht.nl, yvonne.walet@utrecht.nl	**Onderwerp**	Septembercirculaire 2026
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de financiële effecten van de Septembercirculaire gemeentefonds 2026.

Meer dan de helft van onze inkomsten krijgen we, net als alle andere gemeenten, van het Rijk. Enerzijds uit het gemeentefonds (het grootste deel); anderzijds uit specifieke uitkeringen. Daarmee zijn we voor een groot deel van onze inkomsten afhankelijk van de ontwikkelingen die door het Rijk worden ingegeven. Doordat het Rijk de afgelopen jaren heeft bezuinigd op het gemeentefonds, ontvangen gemeenten de komende jaren minder geld voor de taken die ze moeten uitvoeren. Ook krijgen gemeenten onvoldoende compensatie voor onder andere de stijgende kosten door inflatie, vergrijzing en stijgende kosten van de zorg.

Driemaal per jaar actualiseert het Rijk het gemeentefonds op grond van wijzigingen in het rijksbeleid. Het Rijk informeert de gemeenten hierover door middel van de zogenoemde gemeentefondscirculaires. De meicirculaire is gekoppeld aan de voorjaarsnota van het Rijk, de septembercirculaire aan de rijksbegroting op Prinsjesdag. In deze circulaires vindt ook bijstelling van het gemeentefondsaccres (de mate waarin het gemeentefonds meegroeit met de gemiddelde groei van de economie) plaats. In de decembercirculaire vinden doorgaans kleinere aanpassingen plaats. De meicirculaire verwerken we conform de provinciale richtlijnen in de begroting, de financiële effecten van de overige circulaires nemen we op in de eerstvolgende voorjaarsnota. In deze brief gaan we in op de effecten van de septembercirculaire die op Prinsjesdag verschenen is.

In onderstaande analyse van de septembercirculaire 2026 zijn de effecten ten opzichte van de meicirculaire 2026 berekend. In deze brief informeren wij u daarover. We verwerken deze effecten in de Voorjaarsnota 2027.

1. Samenvatting van de septembercirculaire in cijfers

In de septembercirculaire actualiseert het Rijk de accressen (de groei) van het gemeentefonds voor de komende jaren, als gevolg van de landelijke economische ontwikkelingen. In deze circulaire is een nieuwe raming opgenomen voor het volumeaccres en het prijsaccres. Beide zijn ten opzichte van de meicirculaire naar boven bijgesteld (zie voor verdere toelichten punt A onder de tabel).

Daarnaast actualiseert het Rijk de verdeelmaatstaven en de verwachte uitkering uit het BTW compensatiefonds (zie hiervoor de toelichting onder B en C). Ook vinden er toekenningen plaats uit hoofde van nieuwe of bestaande taakmutaties en decentrale uitkeringen (onderdeel D).

De ontwikkelingen uit de circulaire leiden tot het volgende overzicht. Een toelichting op de effecten is onder de tabel opgenomen.

bedragen x 1.000						
	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Berekening eindstand meicirculaire26 PAUW	**1.114.672**	**1.165.772**	**1.118.914**	**1.107.858**	**1.121.611**	**1.131.190**
Effect volumeaccres	0	0	0	1.335	1.338	1.340
** Waarvan 50% ter dekking van knelpunten*	*0*	*0*	*0*	*-667*	*-669*	*-670*
** Waarvan 50% ter dekking van indexatie*	*0*	*0*	*0*	*-668*	*-669*	*-670*
Effect LPO accres	0	6.246	5.403	4.674	4.015	4.020
** Waarvan ter dekking naar indexatie*	*0*	*-6.246*	*-5.403*	*-4.674*	*-4.015*	*-4.020*
A Totaal Effect accres	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
B Totaal effect BCF	4.120	0	0	0	0	0
C Totaal ontwikkeling uitkeringsbasis	-2.747	-2.776	-2.701	-2.003	-1.338	-1.340
D1 Taakmutaties naar financieel beeld	-275	0	0	0	0	0
Totaal mutatie financieel beeld (A+B+C+D1)	**1.098**	**-2.776**	**-2.701**	**-2.003**	**-1.338**	**-1.340**
D2 Totaal Taakmutaties geclaimd	6.377	8.500	7.250	7.555	7.085	6.633
Berekening eindstand septcirc26 PAUW	**1.122.147**	**1.177.742**	**1.128.866**	**1.118.752**	**1.132.042**	**1.141.173**

Toelichting Effect septembercirculaire op het meerjarenbeeld

A. Ontwikkeling accres

Sinds ruim twee jaar is de groei van het gemeentefonds (accres) gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumegroei van het gemeentefonds is gekoppeld aan het voortschrijdend gemiddelde van de groei van de economie (uitgedrukt in het BBP) voor acht jaar. Door een positief bijgestelde raming van de economische groei loopt de bijstelling van het volumeaccres voor Utrecht op met ruim €1,3 miljoen vanaf 2029. Conform de gebruikelijke systematiek is de helft hiervan beschikbaar voor het opvangen van loon en prijsstijgingen. Per saldo resteert er dan ruim € 0,6 miljoen dat extra beschikbaar is voor het opvangen van toekomstige knelpunten.
Daarnaast ontvangen we een aparte compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen. Die zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau van de prijsmutatie van het BBP. Voor de jaren 2026 en verder is de raming voor de prijs BBP positief bijgesteld en leidt tot een toename met € 6 miljoen in 2027 en tussen de € 5 miljoen en de € 4 miljoen voor de jaren erna. Dit bedrag blijft beschikbaar voor het opvangen van de loon- en prijsstijgingen en biedt per saldo geen extra ruimte voor het financiële beeld.

B. BTW compensatiefonds (BCF)

Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onder- of overschrijding van de gezamenlijke declaraties ten opzichte van het BCF-plafond. In deze circulaire

bedraagt het voorschot voor het jaar 2026 voor Utrecht € 4,1 miljoen. In de meicirculaire was het BCF-effect een min van ruim € 12 miljoen. Door de uitkering van het voorschot in deze circulaire wordt deze tegenvaller enigszins gedempt.
Het valt niet uit te sluiten dat de ruimte onder het BCF plafond de komende jaren alsnog minder wordt en tot minder inkomsten uit het gemeentefonds zal leiden.

C. Ontwikkeling uitkeringsbasis

Naar aanleiding van de landelijke ontwikkeling van de verdeelmaatstaven is er voor Utrecht sprake van een negatief effect vanaf 2026. Omdat wij bij de meicirculaire rekening hadden gehouden met een hogere positieve bijstelling is er nu per saldo sprake van een structureel negatief resultaat van ongeveer € 2 miljoen vanaf 2026. In onze raadsbrief over de meicirculaire hadden we al gemeld dat de bijstelling van de landelijke uitkeringsfactor in de septembercirculaire kon leiden tot meer of minder geld. De bijstelling is nu een feit en leidt tot een structureel nadeel voor ons.

D. Taakmutaties

In de septembercirculaire zijn ook specifieke beleidsbudgetten bijgesteld of bekendgemaakt. Daar waar deze specifieke beleidsbudgetten nodig zijn om de taken uit te voeren, worden ze neutraal in de begroting opgenomen; dit wil zeggen dat de extra inkomsten worden gelabeld voor de uitvoering van deze budgetten en dat de baten en lasten daarmee verhoogd worden. Deze inkomsten hebben daarom per saldo geen effect op het financieel beeld.

Omdat een deel van de middelen niet meer dit jaar besteed kan worden zullen deze via de Reserve Gemeentefonds worden overgeheveld naar het volgende jaar. Deze werkwijze is in overeenstemming met het Raadsbesluit van 9 november 2023.

De grootste aanpassingen betreffen onder andere de indexatie voor Beschermd Wonen (€ 5 miljoen); extra geld voor zowel de uitvoeringskosten als de integrale dienstverleningskosten in verband met de wet versterking regie volkshuisvesting (ruim € 1 miljoen); middelen voor de uitvoeringskosten inburgering (€ 0,7 miljoen in 2026) en vaccinaties (€ 0,7 miljoen).

Daarnaast is er een aantal kleinere taakmutaties. In 2026 zijn er drie die negatief uitwerken voor Utrecht: we worden gekort voor onze bijdrage aan het handelsregister van de KVK en we moeten bijdragen aan de Basisregistratie Persoonsgegevens. Samen kost ons dat € 275.000; dit levert geen kostenbesparing op dus betekent voor 2026 een nadeel.

2. Risico’s

De risico’s zoals genoemd in de raadsbrief over de meicirculaire en zoals opgenomen in de risicoparagraaf van de begroting gelden ook nu nog steeds. Die risico’s zijn:

- De herijking van het gemeentefonds, wat kan leiden tot een andere verdeling van het gemeentefonds en minder geld voor Utrecht;
- Er zijn nog geen nieuwe middelen voor Jeugd vanaf 2028 toegekend. Wij verwachten wel dat er nog aanvullende ‘Van Ark” middelen toegezegd gaan worden, maar we weten niet wanneer en hoeveel.
- De maatstaf Huishoudens met laag inkomen boven drempel (HHLI) is een moeilijk in te schatten en sterk fluctuerende maatstaf, waarvan het financiële effect erg groot is.
  Omdat de maatstaf relatief zwaar meetelt kan een kleine toe- of afname grote impact hebben op de berekening van het Gemeentefonds.

3. Vervolg

Concluderend is de financiële impact van de septembercirculaire op het gemeentefonds tot en met 2031 licht negatief (regel totaal mutatie financieel beeld: gemiddeld genomen ongeveer € 2 miljoen). Zoals gebruikelijk worden de hierboven genoemde inzichten uit deze circulaire meegenomen bij het opstellen van de eerstvolgende Voorjaarsnota.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

Deloitte.

Auditplan 2026

Gemeente Utrecht| 30 oktober 2026

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief
Brief van uw externe accountant
02.
Managementsamenvatting
03.
Controleplan 2026
04.
Overige onderwerpen
05.
Bijlagen

Aanbiedingsbrief

door Niels Fritz, uw externe accountant

Datum: 30 oktober 2026 Ons kenmerk: 2610251D6F/WK

Geachte leden van de raad,

Wij hebben het genoegen u hierbij ons auditplan aan te bieden voor de controle van de gemeente Utrecht voor het boekjaar eindigend op 31 december 2026. Het doel van dit document is u een samenvatting te geven van de wijze waarop wij de controle van de jaarrekening over 2026 verrichten.

Ons auditplan is mede gebaseerd op onze kennis en ervaring vanuit voorgaande jaren alsmede de ingediende offerte bij de meest recente Europese aanbesteding accountantsdiensten gemeente Utrecht. Dit auditplan hebben wij besproken op 8 oktober 2026 met uw Adviescommissie Controle en Financiën.

Het auditplan is een dynamisch document dat wij zo nodig in overleg met u tussentijds bijwerken als actuele ontwikkelingen bij/voor de gemeente Utrecht hiertoe aanleiding geven. Wij houden hierover nauw contact met zowel de gemeenteraad c.q. Adviescommissie Controle en Financiën, uw college als de ambtelijke organisatie.

Communicatie neemt zoals u van ons gewend bent sowieso een prominente plaats in binnen ons auditplan 2026. Dat stelt ons immers in staat continu op de hoogte te zijn én te blijven van de voor u relevante ontwikkelingen. Zo vullen wij onze certificerende rol én natuurlijke adviesfunctie voor uw gemeente optimaal in.

Wij zijn indien gewenst uiteraard graag bereid aan u een nadere toelichting te geven.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

N.R. Fritz RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 24362853.

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
Samenvatting controle 2026
Controletijdlijnen
Communicatiematrix
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Samenvatting controle 2026

Materialiteit

	Gemeente Utrecht *Begroting 2026*	Gemeente Utrecht *Jaarstukken 2025*
Materialiteit	€ 41.887.340	€ 41.770.000
Rapportagedrempel	€ 500.000	€ 500.000

Reikwijdte

Het verstrekken van een controleverklaring over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording) over het boekjaar eindigend op 31 december 2026.

Gebruikmaken van deskundigen

Het team wordt ondersteund door deskundigen op diverse gebieden.
Voor 2026 zijn wij van plan om de volgende deskundigen te betrekken bij onze controle:

- Vastgoedspecialisten
- WNT-specialisten
- Specialisten op het gebied van data-analyse.

Waar het audit team dit noodzakelijk acht zullen deze (of overige) deskundigen worden ingeschakeld.

Risico-inschatting

Waardering bouwgrond in exploitatie
Verhoogde aandacht bij verantwoording en controle van grondexploitaties.

Management override of controls
Management of college doorbreekt interne-beheersingsmaatregelen. Dit betreft een verondersteld frauderisico vanuit de geldende beroepsregels.

Rechtmatigheidsverantwoording
Aandacht voor de naleving van Europese aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid.

Single information Single audit (SiSa)
Aandacht voor de verantwoording en dossieropbouw van de SiSa-bijlage.

Fraude en compliance

In lijn met de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer hebben wij verhoogde aandacht voor (indicaties van) fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving. Wij zullen hier (verplicht) over rapporteren in de controleverklaring.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het management, het college en de gemeenteraad. Een actuele frauderisicoanalyse van Utrecht is daarvoor de basis.

Speerpunten van de Adviescommissie Controle & Financiën

Naast de doelstellingen die wij hebben benoemd in dit auditplan, hebben wij de volgende speerpunten opgenomen:

- Grip op investeringen.
- Reserves.

IT-omgeving

Wij hebben aandacht voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Hierbij richten wij ons specifiek op S4/HANA, waar vorig jaar een migratie naartoe heeft plaatsgevonden.

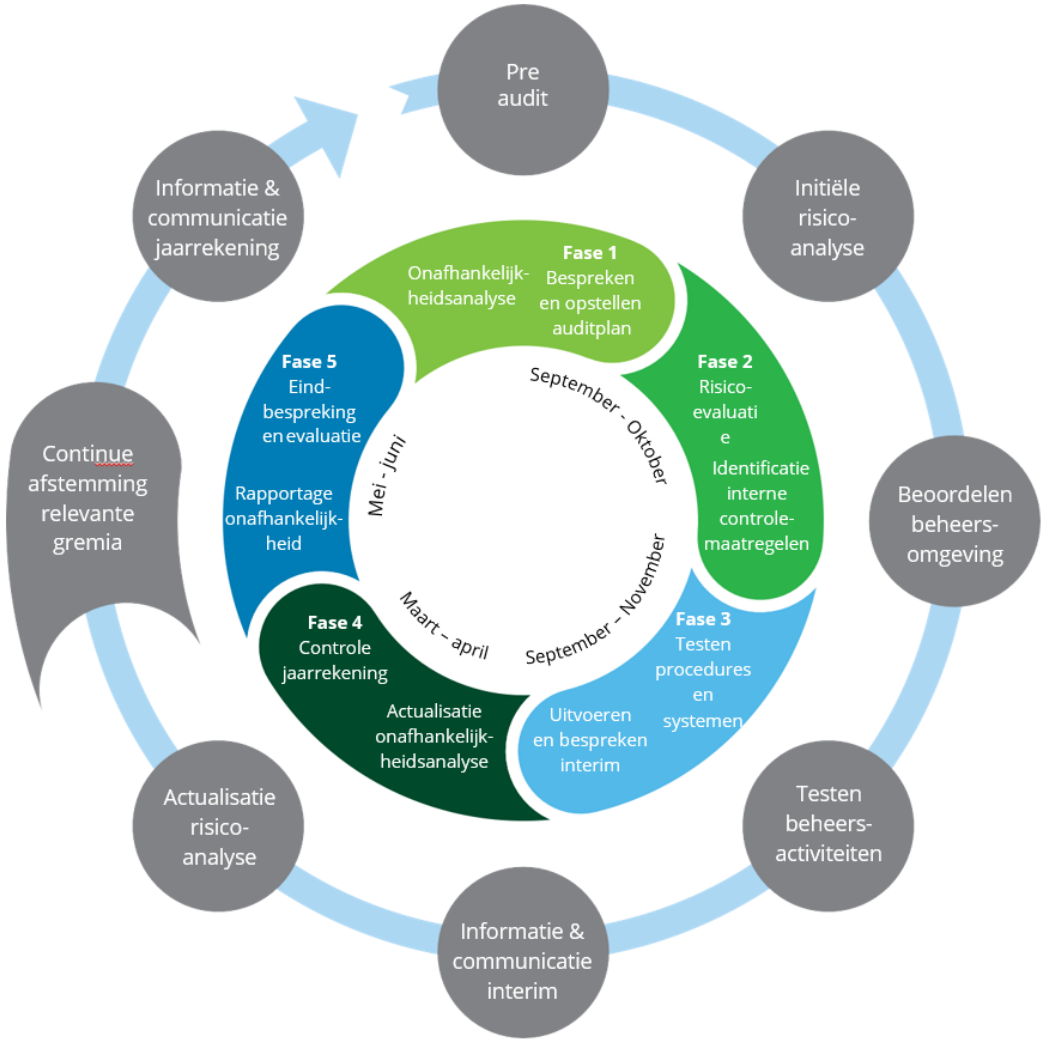
© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
Samenvatting controle 2026
Controletijdlijnen
Communicatiematrix
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Controletijdlijnen

Voor de jaarrekeningcontrole 2026 hanteren wij een vooraf met uw gemeente afgestemde planning, die naadloos aansluit op de agenda van de adviescommissie Controle en Financiën/gemeenteraad en de planning-en-controlcyclus van de gemeente Utrecht.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
Samenvatting controle 2026
Controletijdlijnen
Communicatiematrix
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Communicatiematrix

Gemeente Utrecht	Deloitte	Onderwerpen	Communicatievorm	Contactmoment
Adviescommissie Controle en Financiën	• Advisory partner • Audit partner	• Actuele ontwikkelingen: sparringpartner en adviserende rol • Themasessies en jaarlijkse heisessie • Inrichting van de controle • Uitkomsten interim-controle en jaarrekeningcontrole	• Bijeenkomst/bespreking • Auditplan • Managementletter • Accountantsverslag en controleverklaring	• Maandelijks bij geplande vergaderingen • Rapportagemomenten • Minimaal 1x per jaar heisessie
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financien / gemeenteraad	• Advisory partner • Audit partner	• Actuele ontwikkelingen: sparringpartner en adviserende rol • Bevindingen en adviezen naar aanleiding van de controle	• Bijeenkomst/bespreking	• Minimaal 1x per jaar
College, portefeuillehouder financiën, secretaris, concerncontroller en manager F&I	• Advisory partner • Audit partner • Senior manager	• Actuele ontwikkelingen • Inrichting van de controle • Uitkomsten interim-controle en jaarrekeningcontrole	• Bijeenkomst/bespreking • Auditplan • Managementletter • Accountantsverslag en controleverklaring	• September • November • Mei
Concerndirectie, waaronder secretaris, concerndirecteuren, concerncontroller en manager F&I	• Advisory partner • Audit partner • Senior manager	• Actuele ontwikkelingen • Inrichting van de controle • Uitkomsten interim-controle en jaarrekeningcontrole • Periodiek voortgangsoverleg	• Bijeenkomst/bespreking • Auditplan • Managementletter • Accountantsverslag en controleverklaring	• September • November • Mei
Ambtelijke organisatie	• Audit partner • Senior manager • Overige teamleden auditteam	• Actuele ontwikkelingen, specifieke vragen over raadsvoorstellen, interne beleidswijzigingen, verslaggevingsvraagstukken • Periodiek voortgangsoverleg en afstemming van de controle • Hoor en wederhoor bevindingen	• Besprekingen • Email • Regiegroep • Regiegesprekken – grondexploitaties, SiSa & rechtmatigheids-verantwoording	• Op rapportagemomenten en ad hoc • Wekelijks gedurende de uitvoering van de controles

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Fraude en compliance

Verantwoordelijkheden
De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude en het ervoor zorgen dat de activiteiten van de gemeente worden uitgevoerd in overeenstemming met wet- en regelgeving ligt bij het college, onder toezicht van uw de gemeenteraad. Het is van belang dat het college - onder toezicht van de gemeenteraad (en als gemandateerd orgaan de adviescommissie Controle en Financiën) – de nadruk legt op het opzetten van een solide en effectief framework voor fraude- en compliancerisico's. Daarnaast dient het college een duidelijk proces te implementeren om het framework periodiek te evalueren.

Wij verwachten dan ook dat het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de fraude- en compliancerisicoanalyse een geïntegreerd onderdeel is van de interne beheersing bij de gemeente, alsmede een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om fraude- en compliancerisico's te beperken. Hierbij behoren o.a. de risico's van witwassen, belangenconflicten, omkoping en corruptie.

Daarnaast zijn het college en de raad verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, het bepalen of de interne-beheersingsmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren en de beoordeling van de competentie en integriteit van het management.
Wij verwachten in een vroegtijdig stadium te worden geïnformeerd wanneer er sprake is van (vermoedens van) fraude of non-compliance, en over gebreken in de interne beheersing, gericht op fraude- en compliancerisico's. Eveneens verwachten wij toegang tot alle relevante meldingen van klokkenluiders/incidenten.

Verantwoordelijkheden Deloitte
Wij dienen een fraudediscussie te voeren en bevestigingen te verkrijgen van uw management en anderen binnen de gemeente ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot (vermoede) fraude.

Verder zijn wij verplicht het management te verzoeken om informatie die zij eventueel aan het college en de raad heeft meegedeeld over de processen om de risico's op fraude te identificeren en erop in te spelen, en om informatie die het management eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over zijn visie op bedrijfsvoering en ethisch gedrag. Daarnaast dienen wij inzicht te krijgen in de wijze waarop het college en de raad toezicht uitoefenen op de door het management gevolgde processen om de risico's op fraude in de organisatie te identificeren en hierop in te spelen.

Als accountants verkrijgen wij in dit kader een redelijke, maar geen absolute, mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Relevantie voor de jaarrekening
- Afwijkingen in de jaarrekening kunnen het gevolg zijn van fraude, fouten of non-compliance met de bepalingen van wet- en regelgeving.
- De onderscheidende factor tussen fraude en fouten volgt uit het antwoord op de vraag of de onderliggende actie die leidt tot een afwijking in de jaarrekening al dan niet opzettelijk is verricht. Voor accountants zijn twee soorten opzettelijke afwijkingen relevant: afwijkingen als gevolg van frauduleuze financiële verslaggeving en afwijkingen als gevolg van oneigenlijke toe-eigening van activa. De adequaatheid van de openbaarmakingen is ook in deze context van bijzonder belang voor ons.
- Non-compliance is relevant omdat het kan leiden tot significante reputatie- of financiële schade, zodat dit het bepalen van transacties of posities en van in de jaarrekening opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn, kan beïnvloeden. Hierin noemen wij als specifiek voorbeeld eveneens de rechtmatigheidsverantwoording.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Materialiteit

Het begrip ‘materialiteit’ wordt door de accountant toegepast bij zowel het plannen en uitvoeren van de controle, als bij het evalueren van het effect van de geïdentificeerde afwijkingen op de controle, en van eventuele niet-gecorrigeerde afwijkingen op de financiële overzichten, alsmede bij het zich vormen van het oordeel in de controleverklaring.

Implicaties voor de materialiteit

Wij hebben de **materialiteit van gemeente Utrecht bepaald op € 41.887.340** (o.b.v. de begroting 2026)**.**

Conform het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) is de materialiteit gebaseerd op 2% van de lasten, exclusief dotaties aan de reserves.

De rapportage aan de gemeenteraad zal alle afwijkingen bevatten die groter zijn dan € 500.000, waarbij wij afwijkingen onder deze grens rapporteren die om kwalitatieve redenen relevant zijn.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief

02.
Managementsamenvatting

03.
Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie

04.
Overige onderwerpen

05.
Bijlagen

Reikwijdte van de controle (1 van 2)

Relevante aspecten bij onze accountantscontrole zijn onder andere:

- De gemeenteraad is opdrachtgever van de accountant.
- De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt de volgende rapportages:
  - Auditplan
  - Managementletter (ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders)
  - Boardletter
  - Verslag van bevindingen
  - Controleverklaring
- De controleverklaring geeft een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening. Uw college legt verantwoording af over de rechtmatigheid van de bestedingen via de rechtmatigheidsverantwoording die is opgenomen in de jaarrekening. Nadere toelichting vindt plaats in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken.
- Net als voorgaand boekjaar zullen wij in de controleverklaring rapporteren over onze controleaanpak frauderisico's, naleving wet- en regelgeving en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie.
- De uitgangspunten voor de accountantscontrole zijn het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De accountantscontrole is op grond van de Wet toezicht accountantscontrole (Wta) een wettelijke controle. Dit betekent een stevig toezichtregime van de Autoriteit Financiële markten (AFM) op de naleving van de voor accountants geldende 'Nadere voorschriften controle- en overige standaarden' (NV COS).
- Verbinding tussen gemeenteraad, adviescommissie Controle en Financiën en accountant:
  - adviescommissie Controle en Financiën is 'linking pin' tussen gemeenteraad als opdrachtgever en accountant als opdrachtnemer;
  - overleggen in ieder geval over inrichting van de controle, uitkomsten interim- en jaarrekeningcontrole alsook actuele ontwikkelingen.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Reikwijdte van de controle (2 van 2)

Doelstelling:

De primaire doelstelling van de accountantscontrole is een onafhankelijke controleverklaring te verstrekken over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording) over het boekjaar eindigend op 31 december 2026. Daarbij rapporteren wij aan het college en de gemeenteraad over onze controlebevindingen.

Het college is primair verantwoordelijk voor het (bij)houden van een goede financiële administratie en voor betrouwbare en tijdige (tussentijdse) bestuursrapportages aan de gemeenteraad. De verantwoordelijkheid voor het toezicht op de bedrijfsvoering en de handelingen van de gemeente ligt bij de gemeenteraad.

De rol en de verantwoordelijkheden van het college en de gemeenteraad zijn van groot belang. Onze controlewerkzaamheden geven een onafhankelijke kijk op de financiële verslagleggingsrisico's en -processen, en andere gebieden en ontwikkelingen die voor hen relevant zijn.

Onze rapportagedoelstellingen zijn de volgende:

- Het college en de gemeenteraad informeren over significante aangelegenheden. Dit is gericht op bijvoorbeeld belangrijke schattingen, grondslagen voor financiële verslaggeving, nieuwe rapportagevereisten en significante tekortkomingen in de interne beheersing.
- Het tijdig verstrekken van een constructieve managementletter aan het college en de gemeenteraad. Hierin nemen wij onze belangrijkste aanbevelingen op voor mogelijke en/of noodzakelijke verbeteringen in de bedrijfsprocessen, en indien van toepassing geconstateerde significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij tijdens de controle hebben geïdentificeerd.

Aansluiting met uw ontwikkelingen:

Onze controleaanpak voor uw gemeente is gebaseerd op ons inzicht in de strategische prioriteiten van uw gemeente. Hiertoe verkrijgen wij inzicht in de (significante) ontwikkelingen voor zover deze relevant zijn voor de controleaanpak van de jaarrekening. Ook leggen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, focus op actuele ontwikkelingen voor en bij de gemeente die zich vertalen in onze risicoanalyse en in specifieke aandachtsgebieden bij onze werkzaamheden en in onze rapportages.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief

02.
Managementsamenvatting

03.
Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie

04.
Overige onderwerpen

05.
Bijlagen

Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole

Wij focussen ons op dat wat het belangrijkst is. Door na te gaan wat er mis kan gaan, concentreren wij ons op díe gebieden die er het meest toe doen, en beperken wij onze werkzaamheden voor de gebieden die weinig tot geen invloed hebben op de controle. Hierbij onderkennen wij voor de controle van boekjaar 2026 de volgende aandachtsgebieden bij onze controle voor uw gemeente:

- Management override of controls (vanuit de controlestandaarden ingegeven).
- Waardering voorraad bouwgronden in exploitatie (actief grondbeleid).
- Verhoogde aandacht voor aandachtspunten bij verantwoording en controle van grondexploitaties, SiSa, juridische claims en geschillen.
- Rechtmatigheidsverantwoording, waaronder blijvende aandacht voor de naleving van Europese aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid.
- Aandacht voor de prestatielevering van inkopen die de gemeente doet.
- Blijvende aandacht voor een adequate wisselwerking tussen de centrale en de decentrale organisatie.
- Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking (IT-omgeving en cybersecurity).
- Actualisatie van voorzieningen, waaronder de voorzieningen onderhoud.
- Opvolging (overige) aanbevelingen managementletter en accountantsverslag 2025.

Indien nodig zullen wij in de loop van de controle over significante wijzigingen communiceren, waarbij wij ook de redenen voor dergelijke wijzigingen zullen vermelden.

Interne-beheersingsomgeving. Wij streven ernaar om een gedegen inzicht te krijgen in de processtromen voor significante transactiestromen, rekeningsaldi of toelichtingen. Wij zullen relevante interne-beheersingsmaatregelen identificeren en een duidelijk begrip documenteren van de beheersingsactiviteiten. Vervolgens evalueren wij de opzet, bepalen wij de implementatie en testen wij, indien van toepassing, de effectieve werking van de relevante beheersingsmaatregelen. Ten aanzien van de relevante beheersingsmaatregelen verzoeken wij u ervoor te zorgen dat er toereikende documentatie beschikbaar is van alle relevante stappen die zijn uitgevoerd.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
Fraude en compliance
Materialiteit
Reikwijdte van de controle
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole
Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen

Aandachtsgebieden voor de adviesfunctie

Voor de komende jaren, zoals u ook in onze offerte bij de meest recente Europese aanbesteding accountantsdiensten gemeente Utrecht heeft kunnen lezen, hebben wij een drietal "hoofddoelstellingen" geformuleerd voor de accountantsdiensten en adviesfunctie. Deze hebben wij onderstaand schematisch weergegeven:

Gezien de doelstellingen overkoepelend en meerjarig van aard zijn (waarbij eveneens sprake kan zijn van een groeitraject), zullen wij deze jaarlijks opdelen in subdoelstellingen. Voor boekjaar 2026 hebben wij vanuit de adviesfunctie verhoogde aandacht voor:

- Grip op investeringen / Besluitvorming, planning, begroting en informatievoorziening investeringen inclusief MPR (gebiedsontwikkeling);
- Realistisch plannen, ramen en begroten;
- Concernsturing en concernmonitoring (three lines model, versterken financiële functie, integraliteit);
- Versterken realisatiekracht (o.a. innovatie/AI);
- Tussentijds 'closen' van de administratie en controle daarop;

Gemeenteraadsverkiezingen

Naast bovenstaande bieden wij naar aanleiding de gemeenteraadsverkiezingen het volgende aan als onderdeel van onze dienstverlening:

- Introductieprogramma nieuwe gemeenteraad;
- Audit Elevation Lab voor de Adviescommissie Controle & Financiën.

Speerpunten adviescommissie Controle en Financiën

De adviescommissie Controle en Financiën kan – als vertegenwoordiging van de gemeenteraad – ter ondersteuning van de controlerende rol specifiek aandacht vragen voor bepaalde posten van de programma's, gemeentelijke producten, specifieke projecten en/of organisatieonderdelen. Voor boekjaar 2026 zijn de volgende speerpunten geselecteerd:

- Grip op investeringen.
- Reserves.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief

02.
Managementsamenvatting

03.
Controleplan 2026

04.
Overige onderwerpen
Planning-en-controlcyclus
Inzet van innovatieve tools

05.
Bijlagen

De planning-en-controlcyclus

Kadernota, begroting en jaarrekening horen bij elkaar

De gemeenteraad legt in de kadernota de beleidsdoelstellingen vast, wat vervolgens uitwerking krijgt in de begroting. De begroting bevat de financiële kaders waarmee het college aan de slag gaat. Hiermee geeft u invulling aan uw kaderstellende rol.

Het is van belang vast te stellen of de realisatie van de afgesproken doelstellingen plaatsvindt binnen de in de begroting opgenomen financiële afspraken. Het college legt hierover verantwoording af aan de hand van tussentijdse bestuursrapportages en na afloop van het jaar in de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening). Deze (tussentijdse) verantwoordingsstukken zijn van belang voor uw controlerende taak. De jaarstukken volgen daarin de begroting.

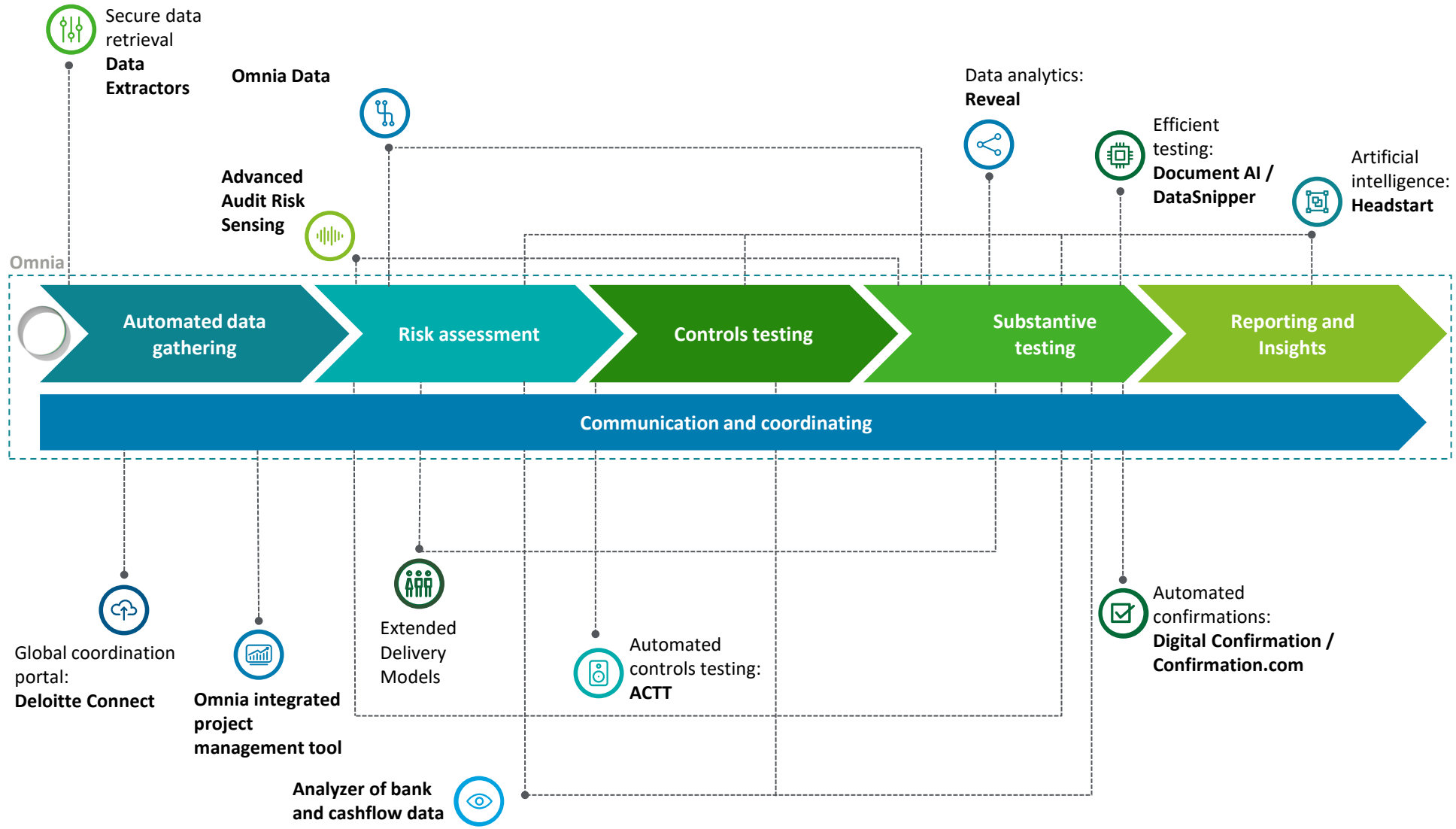

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
Planning-en-controlcyclus
Inzet van innovatieve tools
05. Bijlagen

Inzet van innovatieve tools (1 van 2)

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
Planning-en-controlcyclus
Inzet van innovatieve tools
05. Bijlagen

Inzet van innovatieve tools (2 van 2)

Onze blijvende toewijding aan innovatie staat centraal in het bevorderen van de kwaliteit van audits. We investeren aanzienlijk in het transformeren van de manier waarop we financiële verantwoordingen controleren, door te verkennen hoe: we meer auditbewijs kunnen onderzoeken, de inspanningen van onze hoogopgeleide professionals te verschuiven van routinetaken naar taken die professioneel oordeel vereisen, en technologie te gebruiken om diepere inzichten in uw bedrijven te ontwikkelen.
Onze controlebenadering wordt gedreven door data-analysetechnieken die waarde toevoegen aan de audit omdat ze de efficiëntie en effectiviteit van controleprocedures verhogen. Het snel toepassen van deze technieken identificeert deficiënties in interne beheersing en uitzonderingen, waardoor we ons kunnen concentreren op hoe hierop is gereageerd en hoe ze zijn opgelost, in plaats van een steekproefbenadering te adopteren voor het vinden van uitzonderingen. Hieronder hebben we de tools opgenomen die we zullen gebruiken in onze audituitvoering. Deze tools helpen bij het identificeren van observaties en het verzamelen van waardevolle inzichten.

Data Extractors: Faciliteren de efficiënte, veilige, flexibele en gestandaardiseerde extractie en verwerking van gegevens voor meerdere analytische oplossingen.

Deloitte Connect: Een veilige, online samenwerkingssite die een tweerichtingsdialoog tussen het Deloitte-team en de klant faciliteert om de coördinatie van de controle effectief te beheren.

Deloitte Omnia project management tool: Helpt engagementteams effectief en efficiënt het auditproject te beheren met behendigheid, ingebouwd in het auditplatform.

Omnia data/spotlight: Biedt een geautomatiseerde manier om gegevens te analyseren en te transformeren in diepere inzichten met efficiënt hergebruik van eerder ingevoerde gegevens om tijd te besparen en continuïteit van gegevens door het hele auditdossier heen mogelijk te maken.

Extended Delivery Models: Ondersteunt het kernteam om hun focus te verhogen op gebieden van de audit met een hoger risico en complexiteit.

Analyzer of bank and cashflow data: : Tool om inzicht te krijgen in alle betalingen & ontvangsten om deze vervolgens te koppelen aan kosten en omzet.

Automated Control Testing Tool (ACTT): Een server-gebaseerde applicatie die de beoordeling, het ontwerp, de implementatie en het testen van geautomatiseerde controles ondersteunt.

Headstart: Intern AI-platform voor veilige en efficiënte afstemmingen die projecten een vliegende start geven.

Reveal: Biedt de mogelijkheid om de relaties tussen datasets te modelleren om krachtige visualisaties te produceren op basis van die relaties.

DocAI: Een applicatie die het gemakkelijk maakt om grote hoeveelheden documenten te vergelijken met basissjablonen, significante afwijkingen te identificeren en relevante informatie te extraheren.

Digital Confirmations: Applicatie die externe bevestigingsgerelateerde activiteiten coördineert tussen meerdere belanghebbenden. De tool automatiseert en stroomlijnt het proces ten aanzien van externe bevestigingen (zoals bijvoorbeeld met banken en advocatenkantoren).

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief
02.
Managementsamenvatting
03.
Controleplan 2026
04.
Overige onderwerpen
05.
Bijlagen
Bijlage I: Independence
Bijlage II: Uw controleteam

Bijlage I: Onafhankelijkheid (1 van 2)

Deloitte is onafhankelijk van Gemeente Utrecht
Wij bevestigen dat wij en alle Deloitte member firms onafhankelijk zijn van gemeente Utrecht overeenkomstig de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten' (ViO), de IESBA[1] Code of Ethics standards. Wij zullen in onze definitieve rapportage aan de adviescommissie Controle en Financiën onze onafhankelijkheid en objectiviteit inzake de controle over het boekjaar eindigend op 31 december 2026 opnieuw bevestigen.

Wij beoordelen continu onze onafhankelijkheid, en verzekeren u dat de juiste waarborgen zijn ingevoerd, inclusief - maar niet beperkt tot - degelijke opdrachtacceptatieprocessen en de inzet van extra partners en professionals om de uitgevoerde werkzaamheden te beoordelen. Het handhaven van en toezicht houden op de onafhankelijkheid vergt een gezamenlijke inspanning van de accountant, het management en de adviescommissie Controle en Financiën.

Wij zullen jaarlijks onze onafhankelijkheid schriftelijk bevestigen aan de adviescommissie Controle en Financiën, en zullen eventuele zaken identificeren waarvan naar onze mening redelijkerwijs kan worden verondersteld dat deze van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid en objectiviteit.

Beleid en procedures
Onderdelen van onze onafhankelijkheidsmaatregelen zijn:
- Een cultuur waarin het belang van onafhankelijkheid wordt benadrukt.
- Een strikt beleid, dat duidelijk wordt gecommuniceerd.
- Trainingen voor alle partners, directors en medewerkers.
- Toezicht op persoonlijke financiële belangen door middel van Global Monitoring-systemen.
- Jaarlijkse onafhankelijkheidsverklaringen, afgelegd door partners, directors en medewerkers.
- Beleid ten aanzien van het rouleren van partners.
- Beleid ten aanzien van langdurige betrokkenheid van senior leden van het controleteam.
- Beleid ten aanzien van goedkeuring vooraf van overige dienstverlening.
- Beleid ten aanzien van goedkeuring vooraf van zakelijke relaties.
- Beleid ten aanzien van geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid.
- Diepgaande monitoring van processen.

[1] De International Ethics Standards Board for Accountants.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01.
Aanbiedingsbrief

02.
Managementsamenvatting

03.
Controleplan 2026

04.
Overige onderwerpen

05.
Bijlagen
Bijlage I: Independence
Bijlage II: Uw controleteam

Bijlage I: Onafhankelijkheid (2 van 2)

Het onafhankelijkheidsbeleid, gebaseerd op de ViO en de 'IESBA Code of Ethics' omvat onder andere de volgende onderwerpen:

Overige dienstverlening: Eventuele overige dienstverlening aan een controlecliënt of aan haar verbonden derden dient voorafgaand aan acceptatie te worden getoetst aan de hand van de van toepassing zijnde onafhankelijkheidsregels. Hieruit volgt of een opdracht al dan niet is toegestaan, welke goedkeuringen vereist zijn, en of een maatregel vereist is om een eventuele bedreiging voor de onafhankelijkheid te reduceren tot een acceptabel niveau. Er vindt intern toezicht plaats op de naleving van deze procedures.

Langdurige betrokkenheid: Het controleteam beoordeelt minimaal eenmaal per jaar of er maatregelen nodig zijn om een bedreiging vanwege langdurige betrokkenheid van de seniorleden van het auditteam tot een acceptabel niveau terug te brengen.

Financiële belangen: Het is partners en directors van Deloitte (en eventuele nauwe financiële relaties) verboden een financieel belang te verwerven of te houden in onze controlecliënten. Professionals kunnen niet aan opdrachten werken indien zij (of eventuele nauwe financiële relaties) een financieel belang in de cliënt hebben.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid: Het is partners en professionals verboden geschenken of persoonlijke uitingen van gastvrijheid te ontvangen van controlecliënten of deze aan hen te verstrekken indien de waarde hiervan meer dan € 100 bedraagt.

Zakelijke relaties: Zakelijke relaties (zoals het afnemen van goederen en diensten door Deloitte of gezamenlijke zakelijke belangen) tussen Deloitte - met inbegrip van de partners en professionals van Deloitte – en een controlecliënt zijn onderworpen aan voorwaarden, en in sommige gevallen verboden.

Associatie: Associatie in het kader van reclame of marketing tussen Deloitte en een controlecliënt is verboden, tenzij deze van te verwaarlozen betekenis is.

Indiensttreding bij de controlecliënt: Indien bepaalde leden van het controleteam overstappen naar bepaalde functies bij de controlecliënt of daaraan verbonden derden, geldt een afkoelingstermijn. Indien deze termijn niet in acht wordt genomen, is het Deloitte niet toegestaan om de controle uit te voeren.

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

01. Aanbiedingsbrief
02. Managementsamenvatting
03. Controleplan 2026
04. Overige onderwerpen
05. Bijlagen
Bijlage I: Independence
Bijlage II: Uw controleteam

Bijlage II: uw controleteam

De accountantscontrole van het boekjaar 2026 voeren wij uit onder leiding van Niels Fritz en Bob Leeuwenkamp. Zoals u van ons gewend bent, zetten wij een voor en met uw gemeente bekend, ervaren en gedreven controleteam in (waar nodig aangevuld met specialisten, zoals IT-auditors). Rein-Aart van Vugt zal, in verband met onafhankelijkheidsrichtlijnen niet langer betrokken zijn bij de jaarrekeningcontrole van gemeente Utrecht.

Niels Fritz
Partner
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 5204 8682
nfritz@deloitte.nl

Bob Leeuwenkamp
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1201 1643
bleeuwenkamp@deloitte.nl

Rein-Aart van Vugt
Advisory Partner
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1100 2353
rvanvugt@deloitte.nl

Danny Graus
Director IT Audit
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 5311 9327
dgraus@deloitte.nl

Maurice Heuer
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 8333 0192
maheuer@deloitte.nl

Monique van Doornum- van Duist
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1234 2787
mvanduist@deloitte.nl

Rohini Garib
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 2965 3107
rgarib@deloitte.nl

Niels van den Akker
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 3102 4071
nivandenakker@deloitte.nl

Bart de Nijs
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1210 4989
bdenijs@deloitte.nl

© 2026 Deloitte The Netherlands

Digitally signed by Niels Fritz on 30 Oct 2026

Deloitte.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL" of "Deloitte Global"), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de "Deloitte-organisatie"). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken en klanten in staat stellen te transformeren en bloeien. Voortbouwend op haar meer dan 180-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 470.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen.

Er worden geen verklaringen, garanties of toezeggingen (uitdrukkelijk of impliciet) gegeven over de juistheid of volledigheid van de informatie in deze communicatie; EMEA, de EMEA-aandeelhouders, hun gelieerde ondernemingen, medewerkers en vertegenwoordigers zijn niet aansprakelijk voor enig direct of indirect verlies of schade voortvloeiend uit het vertrouwen op deze communicatie. EMEA, de EMEA-aandeelhouders en affiliates zijn juridische, zelfstandige en onafhankelijke entiteiten.

© 2026. Neem voor informatie contact op met Deloitte Nederland.

MAKING AN IMPACT THAT MATTERS since 1845

Nota reserves en motie “minder is meer”

5 november 2026

Jolanda Willemars

UPDATE en VERVOLG

Gemeente Utrecht

Doel en inhoud

Doel

- Adviescie meenemen in de stand van zaken

Inhoud

- Terugkoppeling heidag 9 september; aantal reserves en quick wins
- kaderstelling bestemmingsreserves, uitwerking en mogelijke verwachte impact
- Verbeteringen stamkaart reserves
- Vermenging functietype reserves
- Planning

Terugkoppeling heidag – Quick wins - 1

	Aantal PB 26	Quick-wins	Aantal
Algemene reserves			
Algemene reserve	1		1
Algemene dekkingsreserve	1		1
Bestemmingsreserve			
Risicoreserve	15	4	11
Egalisatiereserve	15		15
Bestemmingsreserve	33	7	26
Projectreserve	3		3
Financieringsreserve	1		1
Totaal aantal reserves	69	11	58

Terugkoppeling heidag – Quick wins - 2

Zoals toegezegd hierbij een terugkoppeling van reserves die vallen onder de Quick wins.
In het onderstaande overzicht 11 reserves die op basis van einddatum of reeds genomen besluiten definitief kunnen gaan vervallen.

2025	2026	2027	2028
Revolverend fonds woningrenovatie	Europese subsidies	Hervorming sociaal domein	Invoering omgevingswet
Reserve Energiemaatregelen Utrechtse Scholen		Reserve inburgering	
Domplein 13		Wijkcultuurhuis Merwedekanaalzone	
Revolverend fonds jongeren		Decentralisatie sociaal domein	
Toeristische stadspromotie			

De volgende twee reserves hebben wel een einddatum in 2027, maar nog niet zeker dat deze opgeheven worden:
- Armoedebestrijding en schuldhulpverlening
- Toegankelijk vastgoed

Kaderstelling risicoreserves – 1

UITGANGSPUNTEN

- Programma blijft verantwoordelijk voor aangegane risico's
- Programma draagt waar nodig bij in de benodigde omvang van het weerstandsvermogen
- Centrale risicoafdekking via weerstandsvermogen (algemene dekkingsreserve) (muv risicoreserve grondexploitatie)

UITWERKING

- Huidige systematiek is een mix van risicoafdekking via weerstandsvermogen en vormen van separate risicoreserves. Nieuwe kaderstelling -> centraal afdekken van risico's via weerstandsvermogen en bepalen hoe programma's bijdragen in het weerstandsvermogen

VERWACHTE IMPACT

- Huidig aantal risicoreserves kunnen verminderen (zie de bijlage – risicoreserves voor de details)
- Risicoreserves -> 7 stuks in relatie tot financiële vaste activa / kredietrisico kunnen gaan vervallen
- Risicoreserves in relatie tot vastgoed -> 2 stuks -> worden nog nader bekeken of deze kunnen vervallen of dat het eigenlijk egalisatiereserves zijn.
- Overige risicoreserves -> 1 stuk -> is impact nog niet van bekend.

Kaderstelling egalisatiereserves - 2

UITGANGSPUNTEN

- Instellen als we geen goede inschatting kunnen maken van de baten en lasten in een jaar en deze schommelingen hiermee opvangen
- Toepassen voor egalisatie tarieven -> bijvoorbeeld voor rioolheffing, ophaaldienst

UITWERKING

- We onderzoeken of we kaders kunnen opstellen welke omvang van schommelingen we accepteren in de exploitatie en daardoor geen egalisatiereserve meer vormen.
- Kunnen we eenduidig toepasbaar voor alle reserves een spelregel bedenken voor het bepalen van het maximumbedrag in een reserve ter voorkoming van te hoge bedragen in de reserve (oppotten van geld)
- Geen automatische opheffing van reserve als deze daalt onder de € 100.000, kan bij een egalisatiereserve voorkomen.

VERWACHTE IMPACT

Nog geen inzicht te geven of dit leidt tot vermindering van de huidige reserves.

Kaderstelling bestemmingreserves - 3

UITGANGSPUNTEN

- Reserveren van middelen waarvan bestemming duidelijk is, maar nog niet duidelijk is wanneer we het gaan besteden
- Reserveren van budget voor spaar doeleinden -> denk hierbij aan de reserve zwembad

UITWERKING

- Duidelijke termijn, bijvoorbeeld 2 jaar, stellen waarbinnen een bestedingsplan beschikbaar komt -> zo niet, dan de reserve opheffen.
- Welk bedrag kan worden toegepast als minimumbedrag bij instellen van de reserve. Aanhouden € 100.000 of verhogen?
- Kaders nodig voor vormen reserves met een spaardoel.

VERWACHTE IMPACT

Nog geen inzicht te geven of dit leidt tot vermindering van de huidige reserves.

Kaderstelling Projectreserve - 4

PROJECTRESERVES

Alleen van meerwaarde als ze een toegevoegde waarde hebben ten opzichte van de egalisatiereserve of de bestemmingsreserve.

Op dit moment bezitten we drie projectreserves.

- Taakstelling inkoop Leidsche Rijn
- Utrechtse energie aardgasvrije wijken
- Projecten cameratoezicht

Conclusie is dat deze drie reserves prima ondergebracht kunnen worden als bestemmingsreserve -> projectreserves laten vervallen.

Kaderstelling bestemmingreserves - 5

FINANCIERINGRESERVE

UITGANGSPUNTEN

- Betreft de kapitaallastenreserve in Utrecht genaamd de ‘activareserve’
- Budget wordt toegevoegd aan de activareserve ter dekking van kapitaallasten gedurende de gehele afschrijvingsperiode betrekking hebbende op een specifieke investering.
- Dit is de enige reserve die structureel wordt ingezet (toegestaan door de provincie / toezichthouder)
- Saldo van deze reserve kan niet zomaar worden ingezet voor een ander doel, zonder dat dit invloed heeft op de meerjarenbegroting. Zorgdragen voor dekking van de kapitaallasten.

UITWERKING

- De huidige nota reserve geeft aan wanneer de activareserve kan worden ingezet, we werken nog uit of we specifieker kunnen aangeven wanneer we wel of niet de activareserve moeten inzetten.

VERWACHTE IMPACT

Geen impact op vermindering van reserves, kan wel impact hebben op een duidelijkere kaderstelling

Kaderstelling instellen / opheffen reserves

HUIDIGE METHODIEK

- Raadsbesluiten tot instellen van reserves vindt plaats bij alle P&C documenten.
- Besluiten tot opheffen van reserves vindt plaats bij de Voorjaarsnota of de jaarrekening
- Formeel opheffen (en administratief afsluiten) van een reserve kan alleen bij de jaarrekening.

VOORSTEL

- Instellen van reserves kan alleen plaats vinden bij het integrale afwegingsmoment.
- Opheffen van reserves kan alleen plaats vinden bij de jaarrekening.

Planning

Wat	Wanneer vlgs Planning 9 sept	Geactualiseerde Planning
Adviescommissie C&F – motie 551"minder is meer" - bespreken aanpak	9 september 2026	9 september 2026
Versturen stukken naar de raad	Q4 2026	Q4 2026
Vaststelling geactualiseerde nota reserves in raad	Q1 2027	Q1 2027
Implementeren aanpassingen in begrotingsdocument	Eerst mogelijke moment	Eerst mogelijke moment

BIJLAGE – Risicoreserves

Overzicht van de huidige risicoreserves waarbij we aangeven welke impact er is als risicodekking centraal gaat lopen via het weerstandsvermogen

	Soorten risicoreserves	Aantal	Impact
	Grondexploitatie	1	Aanhouden
	Risicoreserves in relatie tot financiële vaste activa • Deelneming - Algemene risicoreserve HVC - Regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht • Geldlening - Leningen Utrechtse energie - Utrechts restauratiefonds (URF) - Ontwikkelmaatschappij Utrecht (OMU) • Borgstelling - Fonds Broedplaatsen - Utrechtse cultuurlening	7	Kredietrisico afdekken via het weerstandsvermogen Deze 7 reserves kunnen hierdoor vervallen en vallen vrij in het weerstandsvermogen en zijn benodigd ter dekking van weerstandscapaciteit en solvabiliteit.
	Risicoreserves in relatie tot vastgoed - Calamiteiten Utrechts Vastgoed - Leegstand Utrechts Vastgoed	2	Afweging - risico opnemen in weerstandsvermogen of doel / aanwending van de reserve lijkt meer op een egalisatiereserve
	Overige risicoreserves - Risicoreserve bodem	1	Nog onduidelijk of risico hier ook is af te dekken via het weerstandsvermogen.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Freek Verbakel, Yvonne Walet	**Datum**	3 november 2026
Type brief	Actualiteit	**Kenmerk**	34327937
E-mail	freek.verbakel@utrecht.nl, yvonne.walet@utrecht.nl	**Onderwerp**	Septembercirculaire 2026
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de financiële effecten van de Septembercirculaire gemeentefonds 2026.

Meer dan de helft van onze inkomsten krijgen we, net als alle andere gemeenten, van het Rijk. Enerzijds uit het gemeentefonds (het grootste deel); anderzijds uit specifieke uitkeringen. Daarmee zijn we voor een groot deel van onze inkomsten afhankelijk van de ontwikkelingen die door het Rijk worden ingegeven. Doordat het Rijk de afgelopen jaren heeft bezuinigd op het gemeentefonds, ontvangen gemeenten de komende jaren minder geld voor de taken die ze moeten uitvoeren. Ook krijgen gemeenten onvoldoende compensatie voor onder andere de stijgende kosten door inflatie, vergrijzing en stijgende kosten van de zorg.

Driemaal per jaar actualiseert het Rijk het gemeentefonds op grond van wijzigingen in het rijksbeleid. Het Rijk informeert de gemeenten hierover door middel van de zogenoemde gemeentefondscirculaires. De meicirculaire is gekoppeld aan de voorjaarsnota van het Rijk, de septembercirculaire aan de rijksbegroting op Prinsjesdag. In deze circulaires vindt ook bijstelling van het gemeentefondsaccres (de mate waarin het gemeentefonds meegroeit met de gemiddelde groei van de economie) plaats. In de decembercirculaire vinden doorgaans kleinere aanpassingen plaats. De meicirculaire verwerken we conform de provinciale richtlijnen in de begroting, de financiële effecten van de overige circulaires nemen we op in de eerstvolgende voorjaarsnota. In deze brief gaan we in op de effecten van de septembercirculaire die op Prinsjesdag verschenen is.

In onderstaande analyse van de septembercirculaire 2026 zijn de effecten ten opzichte van de meicirculaire 2026 berekend. In deze brief informeren wij u daarover. We verwerken deze effecten in de Voorjaarsnota 2027.

1. Samenvatting van de septembercirculaire in cijfers

In de septembercirculaire actualiseert het Rijk de accressen (de groei) van het gemeentefonds voor de komende jaren, als gevolg van de landelijke economische ontwikkelingen. In deze circulaire is een nieuwe raming opgenomen voor het volumeaccres en het prijsaccres. Beide zijn ten opzichte van de meicirculaire naar boven bijgesteld (zie voor verdere toelichten punt A onder de tabel).

Daarnaast actualiseert het Rijk de verdeelmaatstaven en de verwachte uitkering uit het BTW compensatiefonds (zie hiervoor de toelichting onder B en C). Ook vinden er toekenningen plaats uit hoofde van nieuwe of bestaande taakmutaties en decentrale uitkeringen (onderdeel D).

De ontwikkelingen uit de circulaire leiden tot het volgende overzicht. Een toelichting op de effecten is onder de tabel opgenomen.

bedragen x 1.000						
	2026	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Berekening eindstand meicirculaire26 PAUW	**1.114.672**	**1.165.772**	**1.118.914**	**1.107.858**	**1.121.611**	**1.131.190**
Effect volumeaccres	0	0	0	1.335	1.338	1.340
** Waarvan 50% ter dekking van knelpunten*	*0*	*0*	*0*	*-667*	*-669*	*-670*
** Waarvan 50% ter dekking van indexatie*	*0*	*0*	*0*	*-668*	*-669*	*-670*
Effect LPO accres	0	6.246	5.403	4.674	4.015	4.020
** Waarvan ter dekking naar indexatie*	*0*	*-6.246*	*-5.403*	*-4.674*	*-4.015*	*-4.020*
A Totaal Effect accres	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
B Totaal effect BCF	4.120	0	0	0	0	0
C Totaal ontwikkeling uitkeringsbasis	-2.747	-2.776	-2.701	-2.003	-1.338	-1.340
D1 Taakmutaties naar financieel beeld	-275	0	0	0	0	0
Totaal mutatie financieel beeld (A+B+C+D1)	**1.098**	**-2.776**	**-2.701**	**-2.003**	**-1.338**	**-1.340**
D2 Totaal Taakmutaties geclaimd	6.377	8.500	7.250	7.555	7.085	6.633
Berekening eindstand septcirc26 PAUW	**1.122.147**	**1.177.742**	**1.128.866**	**1.118.752**	**1.132.042**	**1.141.173**

Toelichting Effect septembercirculaire op het meerjarenbeeld

A. Ontwikkeling accres

Sinds ruim twee jaar is de groei van het gemeentefonds (accres) gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumegroei van het gemeentefonds is gekoppeld aan het voortschrijdend gemiddelde van de groei van de economie (uitgedrukt in het BBP) voor acht jaar. Door een positief bijgestelde raming van de economische groei loopt de bijstelling van het volumeaccres voor Utrecht op met ruim €1,3 miljoen vanaf 2029. Conform de gebruikelijke systematiek is de helft hiervan beschikbaar voor het opvangen van loon en prijsstijgingen. Per saldo resteert er dan ruim € 0,6 miljoen dat extra beschikbaar is voor het opvangen van toekomstige knelpunten.
Daarnaast ontvangen we een aparte compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen. Die zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau van de prijsmutatie van het BBP. Voor de jaren 2026 en verder is de raming voor de prijs BBP positief bijgesteld en leidt tot een toename met € 6 miljoen in 2027 en tussen de € 5 miljoen en de € 4 miljoen voor de jaren erna. Dit bedrag blijft beschikbaar voor het opvangen van de loon- en prijsstijgingen en biedt per saldo geen extra ruimte voor het financiële beeld.

B. BTW compensatiefonds (BCF)

Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onder- of overschrijding van de gezamenlijke declaraties ten opzichte van het BCF-plafond. In deze circulaire

bedraagt het voorschot voor het jaar 2026 voor Utrecht € 4,1 miljoen. In de meicirculaire was het BCF-effect een min van ruim € 12 miljoen. Door de uitkering van het voorschot in deze circulaire wordt deze tegenvaller enigszins gedempt.
Het valt niet uit te sluiten dat de ruimte onder het BCF plafond de komende jaren alsnog minder wordt en tot minder inkomsten uit het gemeentefonds zal leiden.

C. Ontwikkeling uitkeringsbasis

Naar aanleiding van de landelijke ontwikkeling van de verdeelmaatstaven is er voor Utrecht sprake van een negatief effect vanaf 2026. Omdat wij bij de meicirculaire rekening hadden gehouden met een hogere positieve bijstelling is er nu per saldo sprake van een structureel negatief resultaat van ongeveer € 2 miljoen vanaf 2026. In onze raadsbrief over de meicirculaire hadden we al gemeld dat de bijstelling van de landelijke uitkeringsfactor in de septembercirculaire kon leiden tot meer of minder geld. De bijstelling is nu een feit en leidt tot een structureel nadeel voor ons.

D. Taakmutaties

In de septembercirculaire zijn ook specifieke beleidsbudgetten bijgesteld of bekendgemaakt. Daar waar deze specifieke beleidsbudgetten nodig zijn om de taken uit te voeren, worden ze neutraal in de begroting opgenomen; dit wil zeggen dat de extra inkomsten worden gelabeld voor de uitvoering van deze budgetten en dat de baten en lasten daarmee verhoogd worden. Deze inkomsten hebben daarom per saldo geen effect op het financieel beeld.

Omdat een deel van de middelen niet meer dit jaar besteed kan worden zullen deze via de Reserve Gemeentefonds worden overgeheveld naar het volgende jaar. Deze werkwijze is in overeenstemming met het Raadsbesluit van 9 november 2023.

De grootste aanpassingen betreffen onder andere de indexatie voor Beschermd Wonen (€ 5 miljoen); extra geld voor zowel de uitvoeringskosten als de integrale dienstverleningskosten in verband met de wet versterking regie volkshuisvesting (ruim € 1 miljoen); middelen voor de uitvoeringskosten inburgering (€ 0,7 miljoen in 2026) en vaccinaties (€ 0,7 miljoen).

Daarnaast is er een aantal kleinere taakmutaties. In 2026 zijn er drie die negatief uitwerken voor Utrecht: we worden gekort voor onze bijdrage aan het handelsregister van de KVK en we moeten bijdragen aan de Basisregistratie Persoonsgegevens. Samen kost ons dat € 275.000; dit levert geen kostenbesparing op dus betekent voor 2026 een nadeel.

2. Risico’s

De risico’s zoals genoemd in de raadsbrief over de meicirculaire en zoals opgenomen in de risicoparagraaf van de begroting gelden ook nu nog steeds. Die risico’s zijn:

- De herijking van het gemeentefonds, wat kan leiden tot een andere verdeling van het gemeentefonds en minder geld voor Utrecht;
- Er zijn nog geen nieuwe middelen voor Jeugd vanaf 2028 toegekend. Wij verwachten wel dat er nog aanvullende ‘Van Ark” middelen toegezegd gaan worden, maar we weten niet wanneer en hoeveel.
- De maatstaf Huishoudens met laag inkomen boven drempel (HHLI) is een moeilijk in te schatten en sterk fluctuerende maatstaf, waarvan het financiële effect erg groot is.
  Omdat de maatstaf relatief zwaar meetelt kan een kleine toe- of afname grote impact hebben op de berekening van het Gemeentefonds.

3. Vervolg

Concluderend is de financiële impact van de septembercirculaire op het gemeentefonds tot en met 2031 licht negatief (regel totaal mutatie financieel beeld: gemiddeld genomen ongeveer € 2 miljoen). Zoals gebruikelijk worden de hierboven genoemde inzichten uit deze circulaire meegenomen bij het opstellen van de eerstvolgende Voorjaarsnota.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Gemeentefonds

Adviescommissie Control en Financiën 5 november 2026

Freek Verbakel

Gemeente Utrecht

Inhoud

- Volume-accres
- Prijs-accres
- Eigen groei vs landelijke groei
- Taakmutaties

Volumeaccres

- Voorheen: trap op – trap af (ontwikkeling met rijksuitgaven)
  - Compensatie voor zowel volume als prijs
- Vanaf 2024: koppeling aan gemiddelde BBP groei over 8 jaar
  - Alleen volumedeel
- Vanwege 8-jaars gemiddelde kent jaarlijkse groei veel minder uitschieters
- (Volume)Accres wordt gebruikt voor dekking diverse ontwikkelingen én voor dekking loon/prijsstijgingen (50/50)
- Meicirculaire 26: volumeaccres positief in ’27 en ‘28; negatief in ‘29 en ’30
- Septembercirculaire ’26: volumeaccres licht positief voor ’29 en ‘30

Prijsaccres

- Voorheen: trap op – trap af (ontwikkeling met rijksuitgaven)
  - Compensatie voor zowel volume als prijs
- Vanaf 2024: koppeling aan prijsmutatie van het BBP
  - Cpb raamt het pBBP jaarlijks in voor- en najaar
  - Raming in jaar t voor t+1
  - In voorjaar t+1 wordt raming voor dat jaar vastgesteld en muteert niet meer
  - In jaren met grote prijsschokken: nadeel
  - Onze eigen loon/prijsstijgingen kunnen afwijken van pBBP ontwikkeling
  - Incidenteel voor/nadeel
  - Gesloten systeem: wat we krijgen aan pBBP in €, geven we ook uit daaraan
  - Meicirculaire: € 35 mln. structureel beschikbaar
  - Septembercirculaire: € 6 mln. aflopend naar € 4 mln. extra

Groei van de stad vs landelijke groei (1)

- Gemeentefonds wordt verdeeld over 35 verdeelmaatstaven
- Utrecht is een (snel) groeiende gemeente
- Voorafgaand aan VJN actualisatie van onze inwoners/woningen/etc.
- Voorheen alleen voor jaar t, t+1 en t+2 en daarna constant
- Omdat de lasten van de groei voor t+3 wel in de begroting staan: nu ook actualisatie voor t+3 en t+4
- Klein risico: als we minder hard (of harder) groeien dan gedacht: raming bijstellen
- Coalitieakkoord: extra opbrengst door groei van € 5 mln. cumulatief en structureel

Groei van de stad vs landelijke groei (2)

- Rest van Nederland groeit ook
- Omvang gemeentefonds verandert daardoor niet
- Heeft wel impact op de verdeling van de ‘koek’:
  - Als rest van NL harder groeit dan Utrecht, krijgen we relatief kleiner aandeel
  - Groeien wij harder: groter aandeel van de koek
- Risico: lastig in te schatten of rest van NL harder groeit dan wij
- Kan bij mei en/of septembercirculaire leiden tot licht negatieve bijstelling
- Meicirculaire 2026: € 6 mln. voordeel
- Septembercirculaire 2026: € 2 mln. nadeel

Taakmutaties

- Wanneer we extra taken moeten uitvoeren (of zwaardere taken):
  - Geld volgt taak (art. 2 FVW)
  - Extra geld voor die taak in gemeentefonds
  - Vrij besteedbaar, geen bestedingsverplichting
  - Gebruikelijk om taakmutaties 1 op 1 door te zetten voor het doel waar we het voor krijgen: overwegend budgettair neutraal

REKEN KAMER UTRECHT

Aan de gemeenteraad en het college van
Burgemeester en Wethouders van de gemeente Utrecht

Behandeld door	Gerth Molenaar	**Datum**	10 juni 2026
Doorkiesnummer	06 – 49 75 43 00	**Ons kenmerk**	34177622
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl	**Onderwerp**	Rekenkamerbrief Onderbesteding
Bijlagen	Rapport Doe Mee 2025 Onderbesteding		(geactualiseerde versie[1])

Geachte leden van de raad en het college,

De Vereniging van Rekenkamers (VvR) coördineert jaarlijks het zogeheten 'DoeMee-onderzoek', waarbij rekenkamers in Nederland hetzelfde thema onderzoeken volgens één uniforme methode. In 2025 werd het thema onderbesteding over de periode 2017-2024 onderzocht door onderzoekers van de Radboud Universiteit. Het doel van het onderzoek was tweeledig: 1) het bieden van inzicht in de huidige situatie, en 2) betere sturing door de raad mogelijk maken. De Rekenkamer Utrecht heeft aan dit onderzoek medewerking verleend, net als 137 andere gemeenten. In februari 2026 publiceerde de VvR de brede uitkomsten van het onderzoek in een rapport.[2]

Met deze rekenkamerbrief geven wij u een overzichtelijk beeld van de uitkomsten, in het bijzonder voor de gemeente Utrecht. En we geven uw raad enkele attentiepunten mee voor de toekomst, zodat (dreigende) onderbesteding mogelijk sneller zichtbaar wordt en wellicht kan worden voorkomen.

Deze rekenkamerbrief is gebaseerd op de landelijke uitkomsten, en op een *factsheet* met daarin data over Utrecht die door de VvR met de Rekenkamer Utrecht is gedeeld. Daarbij past de kanttekening dat de Radboud Universiteit gebruik heeft gemaakt van de taakvelden van Data Financiën Decentrale Overheden (Findo). De cijfers in het onderzoek worden daarmee op een andere manier gepresenteerd dan in de begrotingen en jaarstukken van de gemeente Utrecht. Dit heeft als gevolg dat er niet een directe relatie gelegd kan worden

[1] Op 21 mei 2026 is een eerdere versie van deze brief gepubliceerd. In die brief is aangekondigd dat de brief op onderdelen nader geactualiseerd zou worden.
[2] Vereniging van Rekenkamers / Radboud Universiteit (februari 2026), Schipperen tussen Crises en Ambitie – Over (onvoorspelbare?) meevallers in het decentraal openbaar bestuur.

tussen de presentatie van de cijfers over de oorspronkelijke[3] begrotingen en jaarstukken uit het onderzoek en de presentatie van de cijfers uit de begrotingen en jaarstukken van Utrecht.

Tijdens het onderzoek hebben wij een gesprek gevoerd met de concerncontroller en een medewerker van de afdeling financiën om meer duiding te kunnen geven aan de tussentijdse resultaten van het onderzoek voor Utrecht. Ook maakte een groepsgesprek met enkele raadsleden (oktober 2025) over onderbesteding deel uit van het onderzoek. Na afronding van het onderzoek en de publicatie van het algemene rapport hebben wij met de accountant van de gemeente Utrecht en de betrokken commissiegriffier in het bredere perspectief van het gehele onderzoek van gedachten gewisseld over de betekenis van de uitkomsten voor Utrecht.

In concept is deze brief voorgelegd voor een ambtelijke check en is onze brief op onderdelen verduidelijkt en in een later stadium nader geactualiseerd.[4]

Onderbesteding: Actueel en urgent

Voorafgaand aan een kalenderjaar stelt de gemeente een Programmabegroting op met alle verwachte baten en lasten. Na afloop legt zij in de Jaarstukken vast wat daadwerkelijk aan inkomsten en uitgaven is gerealiseerd. Er kan op twee manieren sprake zijn van onderbesteding: 1) wanneer de gemeente minder geld heeft uitgegeven dan vooraf was begroot, en 2) wanneer de gemeente meer geld heeft ontvangen dan begroot waarbij dat extra geld niet meer in het betreffende jaar kon worden ingezet. Dit kan zowel incidenteel als structureel voorkomen en het laat zien hoe goed de gemeente er in slaagt om haar inkomsten en uitgaven te plannen en uitvoeren.

Onderbesteding maakt de realisatie van de begroting minder voorspelbaar en bemoeilijkt de sturing door de gemeenteraad. Het is een probleem omdat geplande activiteiten, projecten of verbeteringen dan niet of later worden uitgevoerd dan de bedoeling was. Het kan ook wijzen op organisatorische knelpunten, zoals een gebrek aan personeel of onvoldoende tijdige voorbereiding van activiteiten. Daardoor maakt de gemeente mogelijk minder waar dan beloofd, worden misschien bezuinigingen doorgevoerd die achteraf onnodig blijken te zijn[5], of zijn heffingen wellicht hoger dan nodig.

Landelijke uitkomsten: Late rijksmiddelen, onderbezetting, onderschatting lokale baten en vertragingen in investeringen

De brede uitkomsten van het DoeMee-onderzoek laten de oorzaken van onderbesteding onder gemeenten zien. Met name het uitkeren van rijksmiddelen gedurende het lopende jaar heeft een verstorende werking op het lokale begrotingsproces. Extra middelen uit het

[3] Naast de term ‘oorspronkelijke’ begroting wordt in dit verband ook wel gesproken over nominale of primitieve begroting. Het betreft de begroting die in het najaar voor het daaropvolgend jaar wordt vastgesteld. Met de actuele begroting wordt de begroting na begrotingswijzigingen bedoeld.
[4] Gemeente Utrecht (19 mei 2026). Ambtelijk wederhoor Rekenkamerbrief Doe Mee Onderzoek 2025.
[5] Als bij het opstellen van de begroting pijnlijke keuzes gemaakt zijn en achteraf geld over blijkt te zijn, dan hadden de pijnlijke keuzes (deels) voorkomen kunnen worden.

Gemeentefonds (en andere rijksbijdragen) komen vaak pas laat in het lopende jaar beschikbaar, waardoor gemeenten deze niet meer tijdig kunnen inzetten. Gemeenten hebben immers besluitvormingstijd nodig voordat beschikbare financiële middelen kunnen worden ingezet. De praktijk leert dat dit vaak niet meer lukt in het lopende kalenderjaar.

Daarnaast blijkt dat met name kleinere gemeenten te maken hebben met onderbezetting in de ambtelijke organisatie. Doordat vacatures langer openstaan dan vooraf verwacht, blijven budgetten voor personeel deels onbenut. Dat hindert ook de uitvoering van beleid.

Verder laat het onderzoek zien dat gemeenten hun lokale baten structureel onderschatten. Denk aan inkomsten uit huur, leges en belastingen (op bijvoorbeeld parkeren en toerisme). Dit leidt tot hogere opbrengsten dan verwacht en draagt bij aan niet-begrote positieve resultaten in de Jaarstukken.

Gemeenten hebben ook vaak te maken met structurele vertragingen van investeringen in de fysieke infrastructuur, bijvoorbeeld uitstel in de uitvoering van projecten voor onder meer wegen, woningbouw, schoolgebouwen en sportaccommodaties. Afschrijvingen op kapitaalgoederen[6] vallen dan ook lager uit dan begroot. Bovendien valt in veel gemeenten ook de gronduitgifte tegen. Deze vertragingen worden in het onderzoek geweten aan planningsoptimisme in de voorbereiding van projecten en aan uitvoeringsproblemen gedurende het jaar.

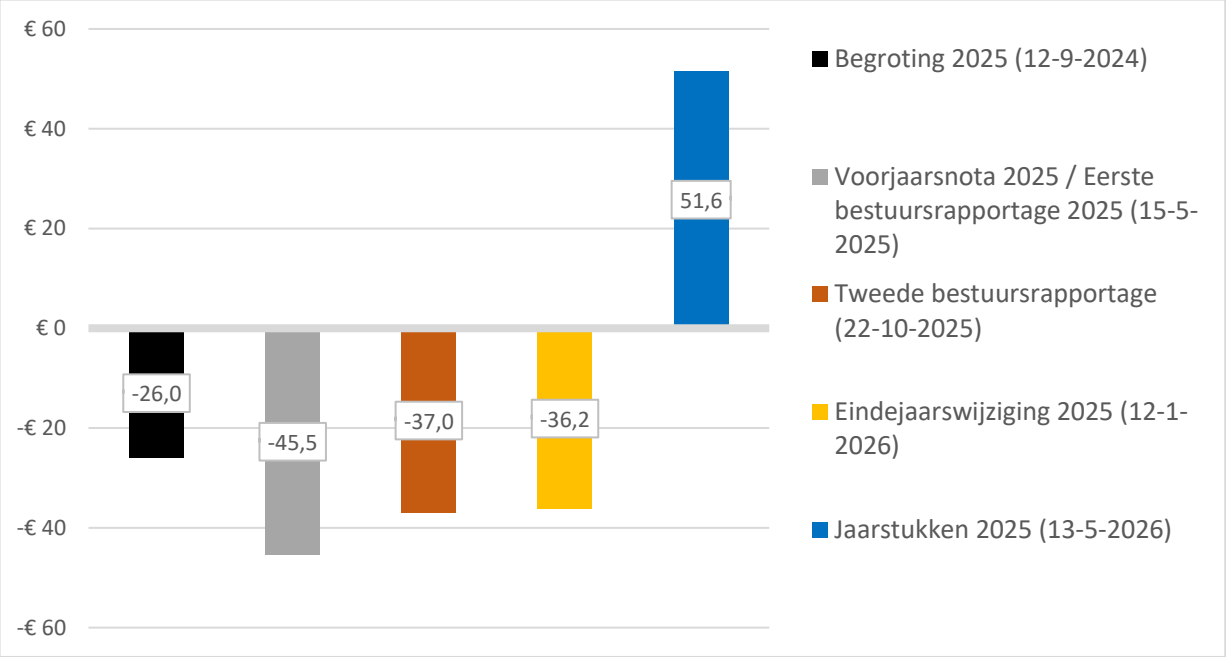
Situatie in Utrecht: Grillig patroon bij verwachte resultaten

Het college heeft afgelopen oktober 2025 in de Tweede Bestuursrapportage 2025 aangegeven een negatief resultaat te verwachten van circa € 12 miljoen. Dat is opvallend, want de laatste jaren was er meestal sprake van een positief resultaat van circa € 30 miljoen door extra rijksmiddelen, lagere investeringen en overige meevallers.[7] In de Eindejaarswijziging Programmabegroting 2025 wordt een negatief resultaat van ruim € 36 miljoen vermeld. In de Voorjaarsnota 2026 die het college daags na de gemeenteraadsverkiezingen (18 maart 2026) aan de raad stuurde, stond het actuele beeld. Het verwachte netto jaarrekeningresultaat voor 2025 was toen een positief resultaat van ruim € 20 miljoen.[8] Op 13 mei 2026 zijn de Jaarstukken 2025 gepubliceerd. Het positieve resultaat bedroeg in totaliteit € 54,6 miljoen, waarbij door de gemeente wordt gewezen op het incidentele karakter hiervan.[9] Het verschil met de laatste begrotingswijziging bedraagt dan bijna € 91 miljoen.

[6] Kapitaalgoederen zijn bezittingen van de gemeente die meerdere jaren meegaan en die nodig zijn om publieke taken uit te voeren.
[7] Gemeenteraad Utrecht (2026). *Introductiedocument voor de adviescommissie Controle en Financiën*, p. 15.
[8] Gemeente Utrecht (19 maart 2026). *Voorjaarsnota 2026*, p. 4. Op p. 6 wordt als startsaldo een bedrag van € 21,1 mln. vermeld. Daarbij wordt het volgende opgemerkt: ‘De accountant is momenteel nog bezig met de controle van de jaarrekening. De verwachting is niet dat hier nog hele grote mutaties uit naar voren gaan komen’.
[9] Gemeente Utrecht (13 mei 2026). *Jaarstukken 2025*, p. 16.

Ook de ontwikkeling van het verwachte saldo van baten en lasten (voorafgaand aan mutaties in de reserves) kent een grillig verloop (zie figuur 1).[10] Over een relatief korte periode kan worden afgeleid dat de raming en de onderbesteding dus ook in Utrecht serieus aandacht behoeven. Voor een toelichting op de verschillende verwachtingen omtrent het saldo van baten en lasten en het resultaat verwijzen we naar de desbetreffende documenten. Hieronder gaan we nader in op de toelichting op het resultaat bij de Jaarstukken 2025.

Figuur 1 Het verwachte saldo van baten en lasten voor 2025 kent een grillig verloop (bedragen zijn x € 1.000.000)

Bronnen: Rekenkamer Utrecht (2026) o.b.v. Begroting 2025 (12 september 2024); Voorjaarsnota 2025 / Eerste bestuursrapportage 2025 (15 mei 2025); Tweede bestuursrapportage (22 oktober 2025); Eindejaarswijziging 2025 (12 januari 2026); Jaarstukken 2025 (13 mei 2025).

De gemeente noemt als belangrijkste oorzaken voor de ontwikkeling van het resultaat van € 54,6 mln. over 2025:[11]

- Onroerendezaakbelasting (€ 12,4 mln.), door meevallers bij verrekeningen van opbrengsten uit voorgaande jaren;
- Erfpacht (€ 7,4 mln.), door hoger dan begrote baten op conversies en bestemmingswijzigingen;
- Inkomsten gemeentefonds (€ 7,7 mln.), door afwijkingen op de begrote baten door de september- en decembercirculaires, die niet meer verwerkt kunnen worden in de lopende begroting;
- Bijstandsverstrekkingen (€ 4,9 mln.), door een lager uitgevallen tekort, waarvoor de in- en uitstroom in de bijstand en de hoogte van de uitkeringen van het Rijk bepalend zijn;

[10] Deze cijfers zijn ten opzichte van een eerdere versie gecheckt en op onderdelen aangepast.
[11] Gemeente Utrecht (13 mei 2025). *Jaarstukken 2025*, p. 16-17.
Zie ook utrecht.pcportal.nl en Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht

- Restant, onderbesteding (€ 22,2), door een veelheid van afwijkingen bij uiteenlopende programma's, waarbij in algemene zin gewezen wordt de invloed van vacatureruimte, vertraging in de uitvoering van programma's en projecten, en lagere rente.

De financiële omvang van de verschillende programma's varieert sterk. Dat impliceert dat de absolute en relatieve betekenis van een afwijking kan verschillen. In nadere toelichtingen per programma bij de Jaarstukken 2025 worden de oorzaken voor de afwijkingen beschreven. De programma's met in absolute zin de grootste bijdrage aan het positieve financiële resultaat van € 54,6 mln. zijn:

- Ontwikkelen en wonen voor iedereen (€ 8,8 mln.), m.n. opbrengsten erfpacht en doorschuiven van activiteiten deelprogramma huisvesting;
- Duurzame bereikbaarheid (€ 5,0 mln.), diverse oorzaken waaronder vacatureruimte en vermindering formatie vooruitlopend op invullen bezuinigingen, en lagere kapitaallasten door vertragingen;
- Passende ondersteuning en opvang (€ 8,4 mln.), diverse oorzaken waaronder vertraging in besluitvorming over het verdeelbesluit voor woonplekken;
- Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid (€ 8,1 mln.), meerdere oorzaken waaronder lagere uitkeringslasten en hogere incidentele rijksbudgetten voor verschillende doelen in de sfeer van bestaanszekerheid;
- Algemene middelen en overhead (€ 19,9 mln.), m.n. hogere opbrengsten dan verwacht voor de onroerendezaakbelasting en voordelen op het Gemeentefonds vanwege verschillende circulaires.

Aandacht voor onderbesteding in Utrecht

De huidige financiële positie van de gemeente Utrecht en de noodzaak van bezuinigingen maken onderbesteding ook een actueel en urgent onderwerp waar (nog) beter op gestuurd moet worden. Het onderwerp is de afgelopen jaren in de adviescommissie Controle en Financiën (C&F) en de gemeenteraad daarom ook al meermaals besproken.[12] De actualiteit en urgentie zijn door de raad bekrachtigd door het aannemen van de volgende moties:

- M409 Grip op investeringen (9 november 2023);
- M365 Uitvoeringstoets (10 juli 2025);
- M726 In één oogopslag de financiën helder voor de raad (18 december 2025);
- M727 Echte grip op investeringen (18 december 2025).

De gemeente heeft uitvoering gegeven aan de genoemde moties, onder meer met het programma 'Grip op investeringen' (2025) en door de raad medio maart 2026 meer inzicht te bieden in de omvang van de huidige en toekomstige investeringsopgaven en in de planning en voortgang daarvan.[13]

[12] Gemeenteraad Utrecht (2026). *Introductiedocument voor de adviescommissie Controle en Financiën*, p. 17.
[13] Raadsbrief (19 maart 2026). *Grip op investeringen – planning en voortgang programma*. Raadsbrief (19 maart 2026). *Grip op investeringen – omvang gemeentelijke investeringsopgave*. Deze brieven zijn daags na de gemeenteraadsverkiezingen gepubliceerd.

Onderbesteding is een relevant vraagstuk, zeker ook in de context van investeringen. De gemeente is vaak te optimistisch over de verwachte kasstromen uit investeringen en exploitatie. De adviescommissie heeft aandacht gevraagd voor:

- Realistisch ramen in de begroting van de baten en lasten (waaronder de investeringen);
- Inzicht in afwijkingen tussen de begroting en de realisatie;
- Transparantie over ambities waarvoor (nog) geen middelen beschikbaar zijn.
- Omvang en planning van investeringsprogramma's;
- Planningsoptimisme en onderbesteding;
- Investeringsplafonds en uitvoerbaarheid;
- Samenhang tussen investeringsagenda, begroting en reserves (en de leesbaarheid van het Meerjaren Perspectief Ruimte).
- De ontwikkeling van de financiële functie van de gemeente (in het bijzonder de verbetering van de voorspellende waarde van tussentijdse informatievoorziening en versterking van de concernsturing vanuit de financiële functie en de bedrijfsvoering).

Vermeldenswaard is dat ook de rekenkamer in maart 2023 aandacht heeft geschonken aan deze thematiek met een Rekenkamerbrief Bestemmingsreserves.

Raadsleden hebben afgelopen oktober in een gesprek met de rekenkamer in het kader van dit onderzoek aangegeven dat er sprake is van een omvangrijke informatievoorziening over financiën. De informatie is echter niet altijd goed toegesneden op waar de gemeenteraad behoefte aan heeft.

Het zoeken naar onderbesteding (en de oorzaken daarvan) blijkt ingewikkeld. Of het blijft onduidelijk hoe de vertraging van één groot project te relateren is aan een specifiek bedrag aan onderbesteding. Om écht inzicht te krijgen in onderbesteding, moet er flink doorgevraagd worden voordat de oorzaken boven tafel komen.

Beeld onderbesteding gemeente Utrecht nader belicht

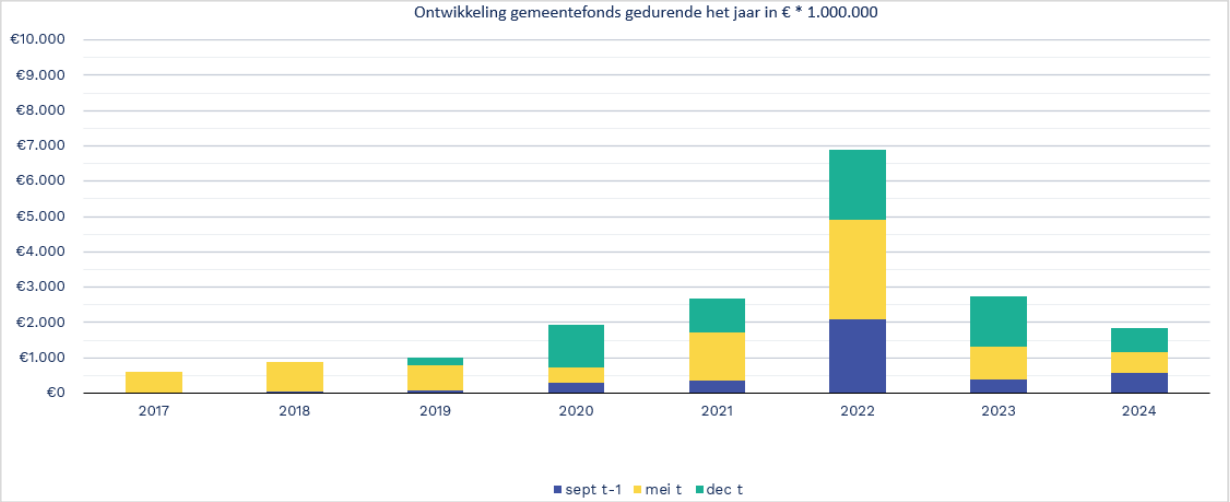
De algemene inzichten van het onderzoek dienen als basis om de situatie in Utrecht mee te vergelijken. Utrecht staat daarbij op zichzelf, omdat de andere G4-gemeenten niet in het onderzoek betrokken zijn geweest en een deel van de G40-groep vooral middelgrote gemeenten betreft. Dat neemt niet weg dat uit de *factsheet* voor Utrecht een aantal interessante punten naar voren komt. We leggen daarbij de nadruk op de aspecten die in Utrecht structureel terugkomen en op de omvang daarvan.

Late rijksmiddelen

Net als andere gemeenten ontvangt de gemeente Utrecht vaak pas gedurende het lopende jaar extra rijksmiddelen uit het Gemeentefonds (zie figuur 2, waarin 't' staat voor het lopende jaar). In de jaren 2017 en 2018 werden met name in mei van het lopende jaar extra middelen ontvangen. Sinds 2019 gebeurt dat altijd ook in december. Het grote bedrag aan extra middelen dat gedurende 2022 is ontvangen valt mogelijk te verklaren door de energiecrisis en

de opvang van Oekraïners, ontwikkelingen waar ook door het Rijk moeilijk op te anticiperen was.

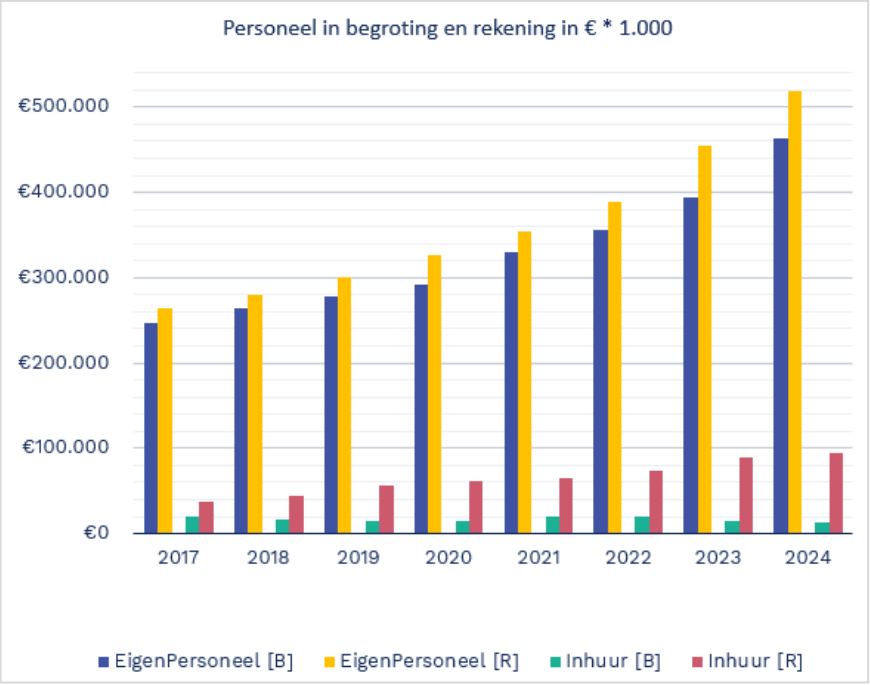
Figuur 2 Extra rijksmiddelen uit het Gemeentefonds worden door de gemeente Utrecht vaak pas gedurende het lopende jaar toegekend en ontvangen[14]

Onderschatting kosten personeel en inhuur

De kosten voor eigen personeel worden in Utrecht structureel onderschat (zie figuur 3a, waarbij 'B' staat voor 'begroot' en 'R' voor 'realisatie').

Figuur 3a Kosten voor eigen personeel en inhuur worden in Utrecht structureel onderschat (volgens Findo)[15]

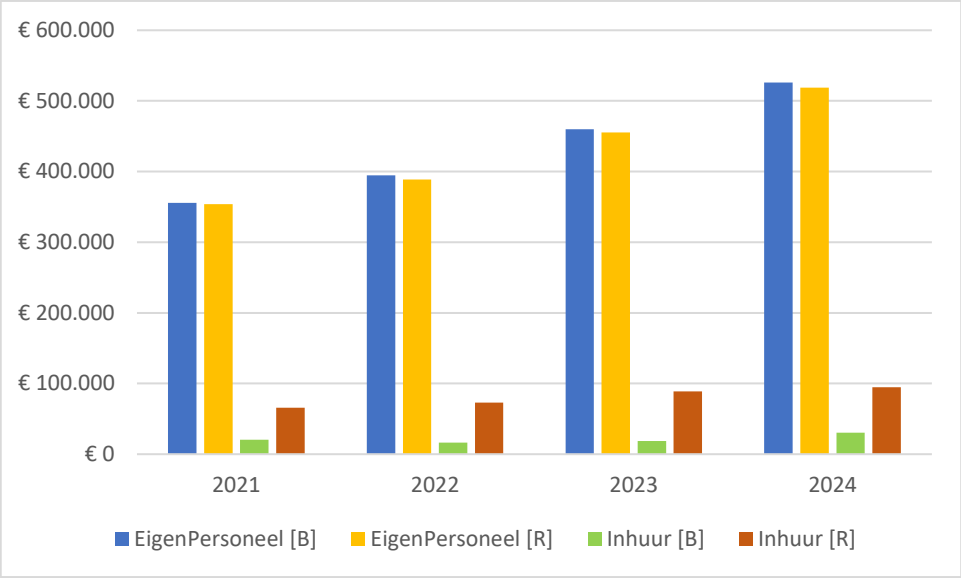

[14] Radboud Universiteit, Vereniging van Rekenkamers (27 februari 2026). *Onderzoek onderbesteding – Factsheet Utrecht (G4)*.
[15] Radboud Universiteit, Vereniging van Rekenkamers (27 februari 2026). *Onderzoek onderbesteding – Factsheet Utrecht (G4)*.

Dit kan duiden op verschillende oorzaken, zoals onder andere overbezetting (er wordt meer personeel ingezet dan gepland), of te laag ramen (de begroting sluit niet aan op de werkelijke kosten). Vaak is sprake van een combinatie van beide. Dit lijkt wellicht haaks te staan op het thema onderbesteding, maar dat is het niet: gemeenten kunnen tegelijkertijd overbesteding hebben op personeel en onderbesteding op andere posten, zoals investeringen of subsidies.

Maar de cijfers die aan figuur 3a ten grondslag liggen zijn gebaseerd op Findo en betreffen de oorspronkelijke begroting vanuit het CBS volgens de stand per 14 november van het voorafgaande jaar. Anders gezegd, de nominale begroting en niet de actuele begroting. Gedurende het jaar vinden namelijk mutaties plaats, bijvoorbeeld wijzigingen in de CAO. Bij kosten voor eigen personeel valt in Utrecht op dat over de periode vanaf 2017 en zeker vanaf 2022 structureel meer wordt uitgegeven dan oorspronkelijk begroot.[16] In figuur 3b worden de cijfers van de gemeente voor eigen personeel en inhuur op basis van de actuele begroting en jaarstukken gepresenteerd. Het patroon van een structurele onderschatting van de kosten voor eigen personeel valt op basis van de gemeentelijke gegevens weg.

Figuur 3b Kosten voor eigen personeel en inhuur Utrecht (volgens gemeente Utrecht)

Het onderscheid tussen het hanteren van de oorspronkelijke begroting en de actuele begroting is een bewuste keuze geweest in het DoeMee-onderzoek. Daarmee wordt het perspectief van de gemeenteraad gevolgd: wat wordt de raad voor het begrotingsjaar voorgelegd, en wat gebeurt daarna? Het is als gevolg van het gebruiken van Findo-gegevens niet mogelijk om het verschil tussen figuur 3a en 3b nader te verklaren. Er is al gewezen op de betekenis van wijzigingen in de CAO. Daarnaast zouden voor nader inzicht ook gegevens over de ontwikkeling van de formatie nodig zijn. In beide figuren is een forse, structurele onderschatting op inhuur wél zichtbaar.[17]

[16] Deze passage is geactualiseerd in vervolg op een ambtelijke check, nader contact over de duiding en navraag bij de projectleider van het DoeMee-onderzoek.
[17] Toelichting toegevoegd in kader van ambtelijke check (19 mei 2026). Bij het beeld ten aanzien van de hogere realisatie op inhuurkosten merkt de gemeente op dat inhuur slechts beperkt apart wordt

Via de bedrijfsvoeringparagraaf in de Jaarrekening worden raadsleden op de hoogte gebracht van de personeelsinformatie. In de begroting wordt informatie daarover niet standaard opgenomen. Meestal komen personele knelpunten pas naar voren wanneer door de raad hard wordt geduwd op een onderwerp dat niet goed loopt.[18] Dan blijkt dat de organisatie te veel uitval heeft en/of te weinig structureel personeel heeft om de opgaven uit te voeren. Die overwegingen worden onvoldoende aan de voorkant meegegeven aan de gemeenteraad wanneer zij besluiten moeten nemen. De gemeenteraad zou erbij geholpen zijn te weten welk effect hun besluiten zullen hebben op de capaciteit binnen de ambtelijke organisatie. Want door te ambitieus te zijn / de ambtelijke organisatie te overvragen blijft werk liggen, wat uiteindelijk weer leidt tot onderbesteding. Er is dan sprake van financiële overbesteding (meer geld uitgegeven aan personeel) en het inhoudelijk achterblijven van de uitvoering.

Onderschatting lokale baten

De opbrengsten van lokale belastingen laten de afgelopen jaren een stabiel patroon zien, met relatief beperkte afwijkingen, waarbij sprake is van onderschatting van de gerealiseerde inkomsten (zie figuur 4). Dat geldt met name voor de jaren 2022-2024. Naast de OZB zijn de inkomsten uit parkeren financieel het meest relevant. Die worden op basis van de gegevens volgens Findo (i.c. de oorspronkelijke begroting) in deze jaren structureel te laag geraamd. Uit de analyse van de parkeerinkomsten over 2017–2025 blijkt volgens de gemeente[19] dat de realisaties zeer dicht bij de actuele begroting (i.c. na het doorvoeren van begrotings-wijzigingen) liggen, met gemiddeld 99,8% en in de periode 2022–2024 circa 99,6%. De afwijkingen zijn daarmee marginaal en duiden volgens de gemeente niet op een structurele onderschatting.

De inkomsten uit andere belastingen (zoals toerisme) zijn vergeleken met de parkeerbelastinginkomsten relatief laag. Maar ook die inkomsten worden sinds 2022 te laag geraamd. Bij de toeristenbelasting is er sprake van een structureel verschil tussen begroting en gerealiseerde inkomsten.[20] Dit verschil wordt onder meer veroorzaakt door te voorzichtige ramingen in het verleden. Voor de toeristenbelasting ligt de realisatie gemiddeld hoger dan de raming (circa 109% over 2017–2025 en 137% in 2022–2024). Deze afwijking ontstaat doordat (achteraf gezien te) prudent wordt geraamd. In de Voorjaarsnota 2025 is daarom besloten om de ramingsmethodiek te herijken, waarbij beter wordt aangesloten bij actuele ontwikkelingen rond de groei van het aantal overnachtingen. Het doel hiervan is om de afwijking tussen begroting en realisatie te verkleinen.

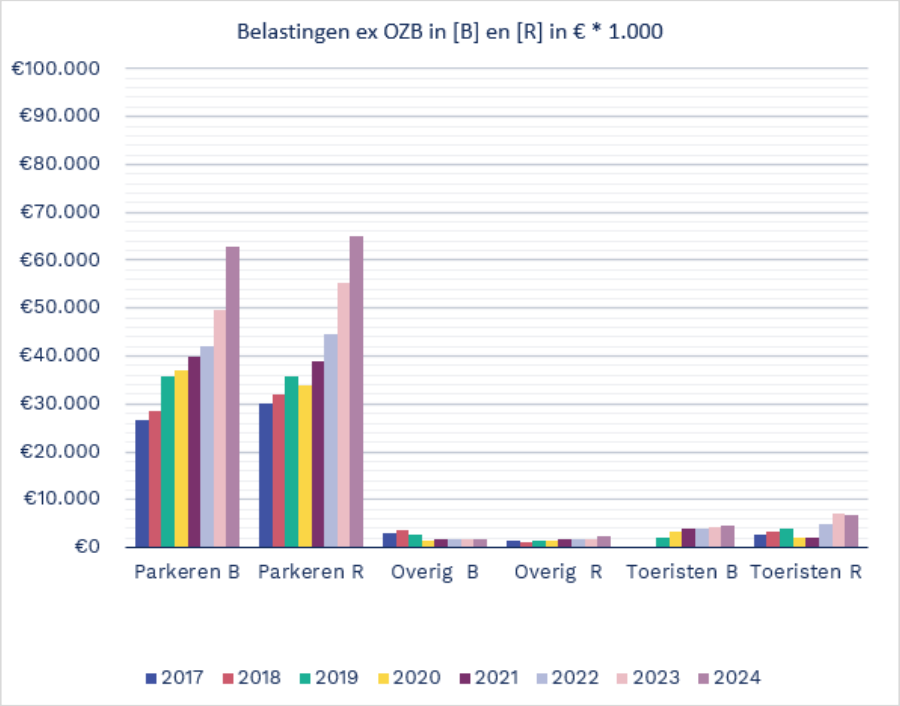
begroot; hier is geen apart budget voor. Dekking komt vaak uit incidentele middelen of personeelsbudgetten bij (moeilijk vervulbare) vacatures. Om deze reden is het dus ook mogelijk dat er wel een overschrijding op de begrote inhuurkosten is te zien, maar dat de gerealiseerde inhuurkosten wel binnen het met de raad afgesproken inhuurplafond blijven, zoals in 2025. Het inhuurplafond vertaalt zich niet in begrote inhuurkosten of budget dat is gelabeld voor inhuur: dekking komt uit verschillende begrotingsbudgetten.

[18] Rekenkamer Utrecht (9 oktober 2025). *Groepsgesprek gemeenteraad.*

[19] Toelichting en onderbouwing toegevoegd in kader van ambtelijke check (19 mei 2026).

[20] Toelichting toegevoegd in kader van ambtelijke check (19 mei 2026).

Figuur 4 Opbrengsten uit lokale belastingen worden in Utrecht onderschat

Vertragingen in investeringen

De afschrijvingen op investeringen worden sinds 2017 structureel overschat. De gerealiseerde afschrijvingen blijven achter bij de begrote afschrijvingen en dat verschil wordt steeds groter. Dat uit zich de facto in niet-begrote meevallers. Dat patroon doet zich niet alleen in Utrecht voor, maar (gemiddeld) ook in de deelnemende gemeenten. Opmerkelijk is dat de G40-groep daarvan juist een afwijkend beeld met relatief kleine tegenvallers laat zien. Voor Utrecht blijven de afschrijvingen vooral achter op onderwijshuisvesting, wonen en bouwen.

Onderbesteding bij grote projecten / investeringen komt vaak door vertraging. Dat wordt meestal ook duidelijk aan de gemeenteraad gecommuniceerd.[21] Maar een verklaring voor vertraging wordt niet altijd gegeven. Daarbij kunnen zowel interne als externe factoren een rol spelen. Bij de gemeente spelen personeelstekort / ziekteverzuim hierbij een rol. Ook wil de gemeente graag integraal “werk met werk” maken, waarbij (ter illustratie) het aanleggen van investeringen onder de grond gepaard moeten gaan met andere werkzaamheden, zoals rioleringswerkzaamheden. Wanneer planningen niet op elkaar aansluiten liggen projecten stil, waardoor vertraging ontstaat.

Maar ook externe factoren spelen een rol en dan ligt de oorzaak van vertraging geheel of deels buiten de directe invloedssfeer van de gemeente, bijvoorbeeld wanneer sprake is van netcongestie of schaarste bij leveranciers / aannemers. De gemeente wijst ook op enkele andere voorbeelden.[22] Zo geldt bijvoorbeeld bij Onderwijshuisvesting dat vaak niet de gemeente, maar een schoolbestuur de bouw voorbereidt en begeleidt. De gemeente is wettelijk verplicht voor de bekostiging van schoolgebouwen. Daar heeft de gemeente relatief

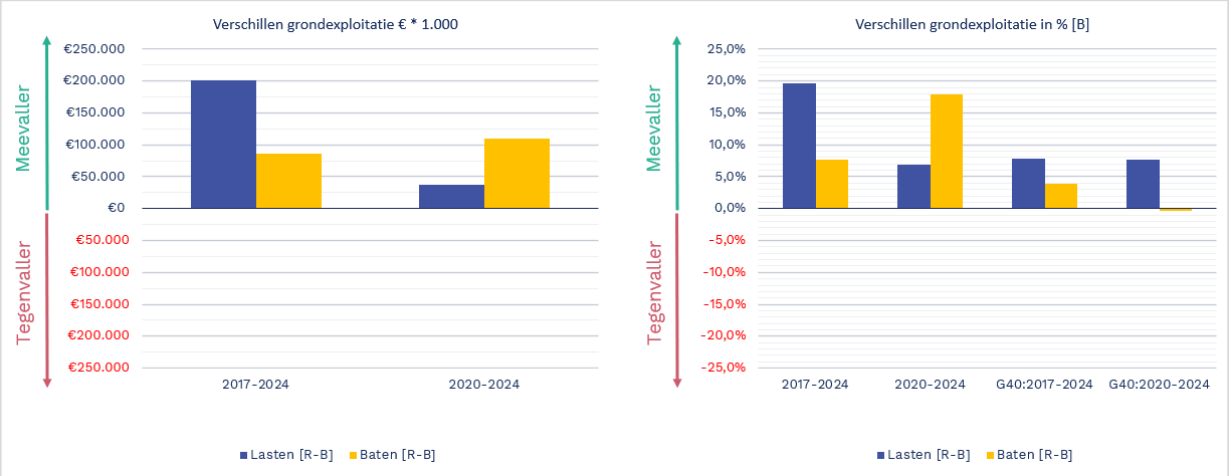
[21] Rekenkamer Utrecht (9 oktober 2025). *Groepsgesprek gemeenteraad.*
[22] Toelichting toegevoegd in kader van ambtelijke check (19 mei 2026).

weinig invloed op de planning. Voor veel ander vastgoed geldt dat de gemeente (mede) afhankelijk is van de voortgang van investeringen van externe partijen. Dit geldt bijvoorbeeld in de Merwedekanaalzone, waar onderwijs-, sport- en welzijnsvoorzieningen gebouwd worden als onderdeel van een gebiedsontwikkeling. Zulke inhoudelijke afhankelijkheden beperken de mogelijkheden om zelf actief de planning aan te passen, te prioriteren en “in de tijd te zetten”.

Wat in Utrecht ook speelt: grondexploitaties

De afgelopen jaren heeft de gemeente meer lopende grondexploitaties, en in de jaren vóór corona zijn meer woonwijken gebouwd. Over de gehele periode 2017-2024 is sprake van verschillen tussen begroting en realisatie op de grondexploitatie, zowel qua lasten als baten (zie figuur 5). Het gaat hierbij om verschillen tussen de per jaarschijf begrote en gerealiseerde kasstromen op de grondexploitatie. Dit wordt veroorzaakt door aanpassingen in de kasritmes (cashflow) in de grondexploitaties.[23]

Figuur 5 Baten en lasten grondexploitaties vallen laatste jaren tegen

De lasten van grondexploitatie waren lager dan begroot, en de baten waren hoger dan begroot. Dat wijst in de richting van vertragingen in de grondexploitatie in combinatie met hogere prijzen van grond. Het kan een indicatie zijn dat winstgevende grondexploitaties vlotter worden afgehandeld dan verliesgevende grondexploitaties. Daarbij valt wel op dat de meevallers in de lasten de laatste jaren minder voorkomen dan de meevallers op de baten. Dat gaat om verschillen van 15-20%, en ook in absolute zin om forse bedragen.

[23] Toelichting in kader van ambtelijke check (19 mei 2026). Bij grondexploitaties gaat het om grote bedragen. Als deze verschuiven naar een ander jaar dan leidt dit tot aanzienlijke afwijkingen op de begrote lasten en baten. Deze worden verrekend met het onderhanden werk op de balans en hebben per saldo geen effect op het rekeningresultaat. Mutaties op het geprognosticeerd eindresultaat grondexploitaties worden verrekend met de reserve grondexploitaties. Tot en met 2020 liep dit via de resultaatbestemming. In de 2e bestuursrapportage 2021 is het systeembesluit ingesteld voor de reserve grondexploitaties. Op grond van dit besluit worden resultaten op de grondexploitaties in het lopende jaar verrekend met de reserve en hebben deze resultaten ook geen effect meer op het rekeningresultaat.

Attentiepunten

De bevindingen uit het onderzoek illustreren nogmaals het belang van realistisch begroten, het versterken van de uitvoeringskracht en het zorgvuldig omgaan met incidentele middelen. In dat kader geven we een aantal attentiepunten mee die de gemeenteraad kan betrekken bij de behandeling van P&C-documenten.

Samenvattend ligt in onderstaande attentiepunten besloten dat voor de verantwoording een goede uitgebreide analyse van het jaarrekeningresultaat per programma in de jaarstukken zou helpen om de gemeenteraad goed in positie te brengen voor het uitoefenen van de controlerende taak. Uit het gesprek[24] dat we met raadsleden in het kader van dit onderzoek naar onderbesteding hebben gevoerd kwam namelijk naar voren dat het voor raadsleden lastig is om voldoende tijd te vinden om het onderwerp onderbesteding goed te bespreken en verder uit te diepen. Bijvoorbeeld om de precieze oorzaken van onderbesteding te achterhalen. Er moet volgens hen flink worden doorgevraagd om oorzaken boven tafel te krijgen en écht inzicht te verwerven. Het programma 'Grip op investeren' is een voorbeeld van de voorgenomen verbeterslag hierop. In lijn met de eerder genoemde moties hierover vinden ook wij het van belang dat dit structurele aandacht blijft krijgen.

Onze zes attentiepunten zijn:

1. Is de volledige begroting wel uitvoerbaar? Het kan verstandig zijn om de begroting te toetsen op uitvoerbaarheid, om te voorkomen dat de begroting onhaalbaar of financieel onzuiver is. Dit voorkomt dat de gemeenteraad besluiten neemt die de ambtelijke organisatie niet kan waarmaken.

2. Is bij elke begrotingswijziging waarin om extra lasten voor het lopende jaar wordt gevraagd getoetst hoe realistisch het is dat een project nog wordt uitgevoerd? Is er voldoende ambtelijke capaciteit om een project voor te bereiden en uit te voeren? Is ook bij externe partijen voldoende capaciteit om een project daadwerkelijk uit te voeren? Deze vragen passen bij de eerdergenoemde motie M365 Uitvoeringstoets. Autorisatie van een project kan tussentijds, maar de vraag is of de financiële en personele consequenties niet beter vanaf het volgende begrotingsjaar kunnen worden opgenomen. Als vuistregel geldt: na de zomer nog extra lasten honoreren levert een hoog risico op onderbesteding op, want dat geld kan vaak niet meer in het lopende jaar worden besteed.

3. Is bij elk signaal van het college over extra baten helder hoe realistisch het is dat deze baten nog kunnen worden ingezet? Zo niet, dan is het zuiver om de extra baten niet te bestemmen, maar rechtstreeks te laten landen in het jaarresultaat. In dat geval zijn de baten hoger dan begroot. Vervolgens kan in de Jaarrekening (via de resultaatbestemming) en in de eerste tussenrapportage van het volgende jaar worden aangegeven waar de extra middelen aan besteed gaan worden.

4. Is bij de behandeling van kadernota en/of de begroting de inschatting van eigen baten uit belastingen, leges en huren navolgbaar onderbouwd? De ervaring (trend) leert dat deze baten vaak worden onderschat, en dat dit gedurende het jaar al zichtbaar wordt. Het is daarom

[24] Rekenkamer Utrecht (9 oktober 2025). *Groepsgesprek gemeenteraad.*

verstandig om het college te vragen voortaan meevallers al bij de tussenrapportages te vermelden.

5. Is informatie beschikbaar over kostensoorten op hoofdlijnen, zodat kritische signalen zoals rond personeel en afschrijvingen inzichtelijk zijn? Het gaat om informatie over de belangrijkste kostensoorten op hoofdlijnen met een vergelijking tussen begroting en realisatie (omdat dit niet standaard in de begroting en rekening wordt vermeld). Vooral de ontwikkelingen bij lasten eigen personeel en inhuur, afschrijvingen, kapitaallasten, belasting en leges exclusief de OZB, rentelasten en -baten zijn relevant.

6. Is bij de begrotingsdocumenten (paragraaf bedrijfsvoering) informatie beschikbaar over personeel, de gemiddelde bezetting en het ziekteverzuim, waarmee mede getoetst kan worden of ambities haalbaar zijn? Het doel hiervan is om een beeld te krijgen van onderbezetting en daaruit voortvloeiende knelpunten voor de taakuitvoering.

Ten slotte

Wij hebben u met deze brief een aantal punten meegeven die u in staat kunnen stellen meer grip te krijgen op onderbesteding bij de gemeente Utrecht. De financiële positie van Utrecht en de ontwikkeling daarvan, en de wijze waarop sturing en verantwoording plaatsvindt, hebben onze bijzondere interesse. Daarom nemen wij ook deel aan de adviescommissie C&F, zodat ook wij goed geïnformeerd blijven en kunnen bijdragen aan het versterken van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

drs. P.W.D. Venhoeven
Voorzitter Rekenkamer Utrecht

Stadhuisbrug 1 Utrecht
Postbus 16200, 3500CE Utrecht
030-286 13 91 | utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/rekenkamer

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Ayse Demir	**Datum**	11 juni 2026
E-mail	ayse.demir@utrecht.nl	**Kenmerk**	34191173
Type brief	Reactiebrief	**Onderwerp**	Collegereactie op Rekenkamerbrief Onderbesteding
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Hiermee ontvangt u onze reactie op de Rekenkamerbrief Onderbesteding die op 6 juni naar uw raad is verstuurd. We willen de Rekenkamer Utrecht bedanken voor de betrokkenheid bij het onderwerp onderbesteding. We herkennen het belang van dit onderwerp en hebben verschillende verbetertrajecten ingezet om de financiële sturing te versterken. We zien dat onderbesteding een complex vraagstuk is dat meerdere oorzaken kent en niet uitsluitend financieel van aard is. In de praktijk hebben externe ontwikkelingen, schommelingen in rijksmiddelen, capaciteitstekorten, marktomstandigheden en de complexiteit van maatschappelijke opgaven direct invloed op de snelheid waarmee plannen gerealiseerd kunnen worden.

De rekenkamer benoemt in haar brief verschillende bevindingen en attentiepunten met betrekking tot onderbesteding. We herkennen de bevindingen ten aanzien van vertragingen in investeringen, de onderschatting van lokale baten en het later beschikbaar komen van rijksmiddelen. We zien deze bevindingen ook als relevante oorzaken voor de onderbesteding in de realisatie over 2025 (zie hiervoor de Jaarstukken 2025). Verder herkennen we het beeld van hogere gerealiseerde inhuurkosten. Inhuur wordt in beperkte mate afzonderlijk begroot. De dekking vindt plaats vanuit incidentele middelen of binnen bestaande personeelsbudgetten. Voor inhuur zien we echter dat we onder het door de raad gestelde inhuurplafond zijn gebleven (zie hiervoor de Jaarstukken 2025). Ten aanzien van de bevinding “onderschatting kosten personeel en inhuur” willen we opmerken dat de rekenkamer voor de begrote kosten voor eigen personeel uitgaat van de nominale begroting. De daadwerkelijke afwijkingen tussen actuele begroting en realisatie zijn voor eigen personeel beperkt.

We gaan hieronder verder in op de zes attentiepunten die de rekenkamer meegeeft.

Attentiepunten 1 en 2: uitvoering
Wij delen met uw raad en de rekenkamer het belang van een uitvoerbare begroting. Specifiek voor investeringen werken wij, in lijn met de suggesties van de Rekenkamer en motie 365/2025, aan verbetering van sturingsinformatie, fasering, realistisch ramen en toetsing op uitvoerbaarheid van investeringen (zie ook de raadsbrief van 19 maart).

Met deze inzet beogen wij dat de ramingen van investeringsuitgaven in de programmabegroting beter aansluiten bij de daadwerkelijke realisatiekracht van de organisatie, marktpartijen en overige betrokken partijen, zoals schoolbesturen die een deel van de onderwijsinvesteringen uitvoeren.

Wij starten, zoals aangekondigd in de Programmabegroting 2026, dit jaar met de uitwerking van een methode om jaarlijks te toetsen of voorgestelde toevoegingen aan de investeringsprogrammering uitvoerbaar zijn. Hierbij houden wij rekening met de beschikbare capaciteit en de reeds geplande werkzaamheden.

Tevens betrekken wij het aandachtspunt van de rekenkamer over de mogelijke consequenties van extra lasten voor het lopende jaar en de eventuele beperkingen om deze nog in hetzelfde jaar te besteden, voor zover dit van toepassing is op investeringskredieten. Voor investeringskredieten geldt immers dat deze niet noodzakelijkerwijs in hetzelfde jaar tot besteding hoeven te komen. Dit onderscheidt hen van exploitatielasten. Een investeringskrediet is bedoeld voor de volledige investeringsuitgaven tot en met oplevering, die vaak pas enkele jaren later plaatsvindt. Daardoor kan een bijstelling van een geautoriseerd investeringsbedrag niet één-op-één worden afgezet tegen de realisatie van investeringsuitgaven in een specifiek jaar, noch automatisch als onderbesteding worden beschouwd.

Attentiepunt 3: inzet extra baten
Uw rekenkamer geeft een attentiepunt mee over de inzet van extra baten. Voor extra baten waarvoor vooraf geen specifieke bestemming is vastgesteld (zoals bijvoorbeeld extra baten uit onroerendezaakbelasting) hanteren we een werkwijze die vergelijkbaar is met wat uw rekenkamer voorstelt. Deze baten landen in het jaarrekeningresultaat en maken onderdeel uit van de integrale afweging binnen de voorjaarsnota.

Voor extra baten die wel een duidelijke bestemming hebben (zoals bijvoorbeeld extra baten uit de rioolheffing), hanteren we echter wel een andere werkwijze. Wanneer extra baten wel een duidelijke bestemming hebben en nog nodig zijn voor de afronding van lopend beleid of projecten, kunnen deze - binnen de vastgestelde kaders en spelregels - worden overgeheveld naar een volgend jaar. Daarmee blijft de uitvoering van het beleid en de projecten zorgvuldig en consistent gewaarborgd.

We zien net als de rekenkamer dat de extra baten die niet in hetzelfde jaar ingezet kunnen worden een belangrijk aandeel hebben in de onderbesteding. We willen daarom met de bestuursrapportages de voorspelbaarheid van de financiële resultaten vergroten. We doen dit door over te stappen van voorzichtige ramingen naar realistische ramingen, waarin zowel verwachte mee- als tegenvallers worden meegenomen. Het is wel belangrijk om hierbij te noemen dat dit niet geheel kan ondervangen dat het Rijk op een laat moment in het jaar geld beschikbaar stelt voor uitvoering in latere begrotingsjaren.

Attentiepunt 4: onderbouwing baten lokale heffingen
Wij zien net als uw rekenkamer het belang van een navolgbare inschatting van baten uit belastingen, leges en huren. De inschatting worden opgesteld conform de Nota lokale heffingen, waarbij wordt uitgegaan van realistische ramingen op basis van onder andere actuele inzichten, historische realisatiecijfers en bekende ontwikkelingen. Daarnaast achten wij het belang dat afwijkingen ten opzichte van de ramingen tijdig en volledig worden gesignaleerd en gerapporteerd via de bestuursrapportages. Dit biedt uw raad immers meer handelingsperspectief. Deze werkwijze continueren wij conform het voorstel van de rekenkamer.

Attentiepunt 5: kostensoorten op hoofdlijnen
Het vijfde attentiepunt van de rekenkamer is de vraag of er informatie beschikbaar is over kostensoorten op hoofdlijnen met daarbij een vergelijking tussen begroting en realisatie. De huidige inrichting van de begrotingscyclus is primair gericht op sturing en verantwoording per programma en doelstelling. Dit is in lijn met de kaders van het BBV, met toelichting op het niveau van baten en lasten. Daarnaast herkennen wij de behoefte aan meer inzicht in de ontwikkeling van kostensoorten op hoofdlijnen. We gaan hierover graag met de adviescommissie Controle en Financiën in gesprek om te verkennen hoe we deze informatie in de toekomst op een passende en bruikbare manier kunnen opnemen in de begrotingscyclus.

Attentiepunt 6: personeel, bezetting en ziekteverzuim
De rekenkamer geeft in het laatste attentiepunt aan of bij de begrotingsdocumenten (paragraaf Bedrijfsvoering) informatie beschikbaar is over personeel, de gemiddelde bezetting en het ziekteverzuim, waarmee mede getoetst kan worden of ambities haalbaar zijn.

Wij onderschrijven het belang van inzicht in de uitvoeringskracht van de organisatie, zeker in relatie tot de haalbaarheid van ambities.

Tegelijkertijd is dit vraagstuk niet eenduidig op organisatieniveau te beantwoorden. Indicatoren zoals formatie, bezetting en ziekteverzuim geven waardevolle achtergrondinformatie, maar bieden op zichzelf geen volledig beeld van de feitelijke uitvoeringscapaciteit. De praktijk laat zien dat de relatie tussen capaciteit en realisatie vooral zichtbaar wordt op het niveau van concrete opgaven en beleidsonderwerpen. Daar kan, in samenhang met inhoudelijke doelen en planning, het beste worden beoordeeld of beschikbare capaciteit toereikend is en waar zich eventuele knelpunten voordoen zoals dat onder attentiepunt 2 nader is toegelicht.

Tot slot
Het onderwerp onderbesteding is een belangrijk onderwerp dat onze aandacht zal blijven behouden. We zien net als uw raad en de rekenkamer het belang van een realistische en haalbare begroting. De door uw rekenkamer genoemde bevindingen en attentiepunten helpen ons om de juiste stappen te zetten op het onderwerp onderbesteding. Een deel van de punten van uw rekenkamer krijgt binnen verschillende programma's al gerichte aandacht, bijvoorbeeld als het gaat om uitvoerbaarheid van de investeringsbegroting, de inzet van extra baten en de onderbouwing van baten uit lokale heffingen. Voor de overige punten gaan wij graag met uw raad en de adviescommissie Controle en Financiën in gesprek.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Rekenkamerbrief

ONDERBESTEDING

REKEN KAMER UTRECHT

Adviescommissie Controle en Financiën

5 november 2026

DOEMEE-ONDERZOEK 2025 - ONDERBESTEDING

- Onderbesteding: incidenteel / structureel minder uitgegeven dan begroot en/of meer ontvangen dan begroot

  Hoe goed slaagt gemeente er in inkomsten en uitgaven te plannen en uit te voeren?

- Doel van het onderzoek:
  - Inzicht bieden in de huidige situatie
  - Betere sturing door raad mogelijk maken

- Data conform taakvelden Data Financiën Decentrale Overheden (Findo)
  - Andere presentatie van cijfers uit begrotingen en jaarstukken gemeente Utrecht
  - Cijfers wel landelijk uniform voor decentrale overheden (waaronder gemeenten)

- In Utrecht was het resultaat 2025 versus oorspronkelijke begroting € 78 miljoen positiever

REKEN KAMER UTRECHT

ZES ATTENTIEPUNTEN VOOR REALISTISCH BEGROTEN EN VERSTERKEN UITVOERINGSKRACHT

1. Toets op uitvoerbaarheid begroting

2. Toets op risico onderbesteding bij begrotingswijzigingen voor extra lasten

3. Letten op inzetbaarheid extra baten: bestemmen of landen in resultaat?

4. Onderbouwing van de inschatting van eigen baten

5. Informatie over kostensoorten op hoofdlijnen (bijvoorbeeld personeel en afschrijvingen)

6. Informatie over personeel, bezetting, ziekteverzuim
   (met het oog op inschatting haalbaarheid ambities en knelpunten taakuitvoering)

REKEN KAMER UTRECHT

COLLEGEREACTIE EN BESPREEKPUNTEN

1. Toets op voorgestelde toevoegingen aan de investeringsprogrammering op uitvoerbaarheid – **is dat voldoende?**
2. Toets op mogelijke consequenties extra lasten, voor zover van toepassing op investeringskredieten – **is dat voldoende?**
3. Extra baten *zonder* duidelijke bestemming landen in resultaat, *met* een duidelijke bestemming kunnen deze worden overgeheveld – overstap naar realistisch ramen – laat moment waarop rijksmiddelen beschikbaar komen.
4. Inschatting baten conform Nota lokale heffingen – afwijkingen ramingen tijdig en volledig signaleren en rapporteren via bestuursrapportages.
5. Huidige inrichting begrotingscyclus per programma en doelstelling – **in gesprek** hoe kostensoorten passend en bruikbare manier kunnen opnemen.
6. Onderschrijven belang van inzicht in de uitvoeringskracht – vooral zichtbaar op niveau concrete opgaven en beleidsonderwerpen – **is dat voldoende?**

REKEN KAMER UTRECHT

Beinvloedbaarheid van de begroting Utrecht

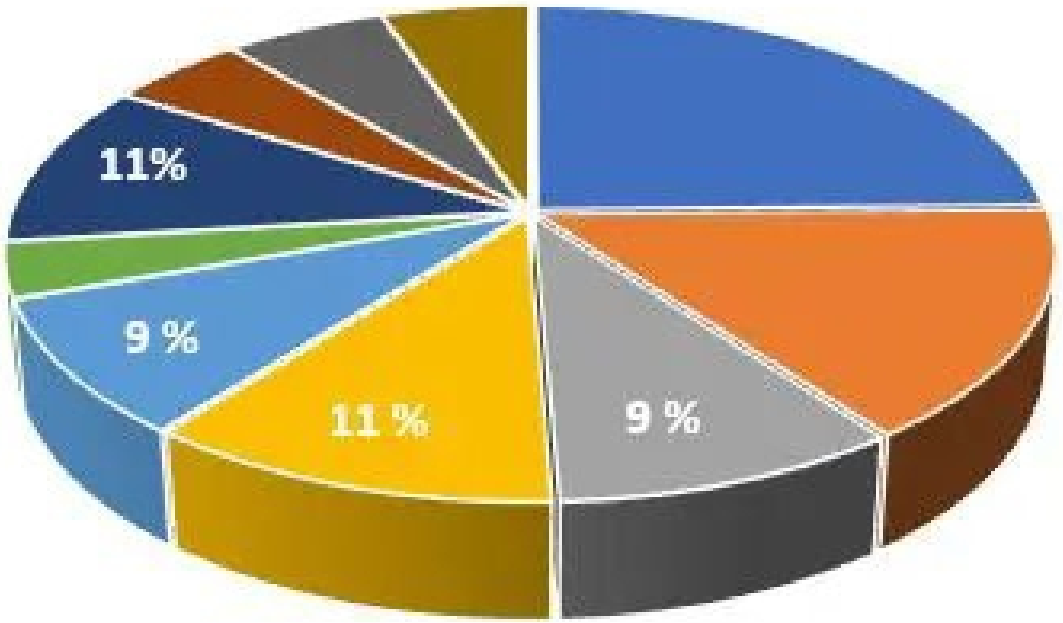
Adviescommissie Controle en Financien

5 November 2026

Gemeente Utrecht

Inhoud

- Context & Doel
- Waarom geen beïnvloedbaarheid in de begroting 2027?
- Gewenste situatie
- Waar heeft de raad behoefde aan?
- Voorstel beïnvloedbaarheid
- Vervolg

Gemeente Utrecht

Context & Doel

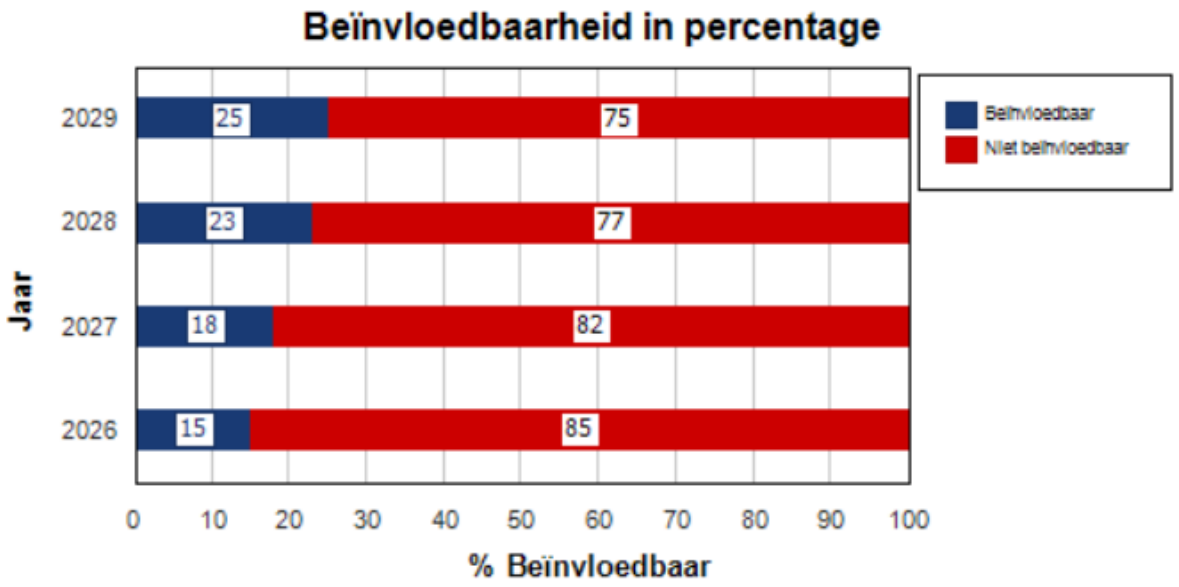
- **Historie:** In 2023 is aan Berenschot de opdracht verstrekt voor de ontwikkeling en beheer van het Dashboard Beïnvloedbaarheid ten behoeve van de begrotingen 2024 tot en met 2027.
- **Doel:** meerjarig inzichtelijk maken wat de inzet is op wettelijke taken, eigen beleid en overige uitgaven. Het gaat om de beïnvloedbaarheid van de begroting en hoe dit zich ontwikkelt over de tijd
- **Implementatie- en beheerkosten:** implementatie (€125.000) + jaarlijks onderhoud dashboard (€ 21.000)

- ***Doel vandaag:*** *toelichten, input ophalen en vooruitkijken*

Voorbeeld: beïnvloedbaarheid begroting 2026

Beïnvloedbaarheid

De grafiek hieronder laat zien welk percentage van de lasten van deze doelstelling beïnvloedbaar is.

De beïnvloedbaarheid voor 2026 is 15%, 2027 18%, 2028 23% en voor 2029 25%

De beïnvloedbare ruimte binnen deze doelstelling betreft de structurele middelen voor het Initiatievenfonds en de bij het coalitieakkoord beschikbaar gestelde (incidentele) middelen voor Samen stad maken, de Wijk- en buurtaanpak inclusief de buurtagenda's, en programma Samen voor Overvecht. Het Initiatievenfonds is voor lokale (wijk-)initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie. Het gaat om initiatieven in het sociale domein en in het ruimtelijke domein.
Bij de UBA-maatregelen (zie voorjaarsnota 2024) en de hervormingsbezuinigingen (zie voorjaarsnota 2025) is op al deze onderdelen per 2026 het budget verlaagd.

Waarom geen beïnvloedbaarheid in de begroting 2027?

Aanleiding

- De huidige werkwijze met Berenschot en het ondersteunende dashboard bood onvoldoende zekerheid over de betrouwbaarheid van de uitkomsten van beïnvloedbaarheid

Oorzaken

- Kennisverlies bij Berenschot door vertrek van een sleutelmedewerker
- Beperkte grip op het proces, de voortgang en de aangeleverde informatie
- Onvoldoende mogelijkheden om de kwaliteit, volledigheid en herleidbaarheid van gegevens te borgen
- Verschillen in uitgangspunten (heroverwegingen), berekeningen en rapportages konden niet tijdig worden verklaard en getoetst
- Afstemming, controle en correcties kenden een te lange doorlooptijd

Beinvloedbaarheid: gewenste situatie

- De komende periode wordt gewerkt aan een andere opbouw van de begroting, waarbij wordt onderzocht hoe beïnvloedbaarheid onderdeel wordt van de begroting zonder afzonderlijk dashboard, met de volgende uitgangspunten:
  - De raad heeft inzicht in de juiste mate van beïnvloedbaarheid van de begroting
  - Inzichtelijk is welke keuzes daadwerkelijk gemaakt kunnen worden
  - Er is meer grip op kwaliteit en continuïteit

- Voor de organisatie:
  - Minder externe afhankelijkheid
  - kennis/ervaring binnen de eigen organisatie
  - Geen extra kosten voor externe ondersteuning
  - Meer flexibiliteit en kortere doorlooptijden

Waar heeft de raad behoefte aan?

- Hoe wil de raad dat beïnvloedbaarheidsinformatie wordt gepresenteerd: *Beïnvloedbaar bedrag, mate van beïnvloedbaarheid en/of termijn?*
- Op welk niveau en in welke presentatievorm?

Voorstel beïnvloedbaarheid

- **Verkennen mogelijkheden:**
  - Beinvloedbaarheid inbedden in de begroting rekening houdend met de wensen van de raad
  - Voorbeelden en ervaringen bij andere gemeenten ophalen en mogelijkheden voor samenwerking onderzoeken
  - Streefdatum: begroting 2028

Vervolg

- In Q1 2027 bespreken voortgang in de adviescommissie Controle en Financien

Jaarplan Adviescommissie Controle en Financiën 2026 (versie mei 2026)

Datum en tijdstip 2026	Onderwerpen
Uitgangspunten	– *In beginsel 6-8 x 1,5 overleg, waar nodig in aanwezigheid van ambtelijke organisatie (concerncontroller, directeur F&I en concernaudit), rekenkamer en accountant.* – *Onderwerpen voor de adviescommissie (kunnen) zijn: jaarstukken, voorjaarsnota, programmabegroting, financiële verordeningen en beleidsnota's, art. 213a-onderzoeken, alle overige onderwerpen waarvan de adviescommissie van oordeel is dat deze een (sterke) financiële component bevatten.* – *Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd (eigen inbreng).*
Onderwerpen veeglijst	- Halfjaarverslag Concernaudit: toelichting en gelegenheid tot het stellen van vragen --> naar 2027 - Versterken financiële functie (tijd: 15 minuten) --> wordt in 2026 afgerond. Brief begin 2027 - Onderzoek rekenkamer onderbesteding (doe mee onderzoek) - (financieel) Toezicht provincie (hoe werkt dit?) - Controlstatuut - Treasury - Risicomanagement - Inkoop&subsidies --> subsidiemonitor 2026 bij JS 2026 moet aanbevelingen van 213a onderzoek meenemen hierover. - Opzet berap en planning (oa ook inhoud voortgangsrapportages explicieter zijn)
Onderwerpen heidag 9 september	– Financiële verordening en spelregels (BBV): toelichting door Deloitte en ambtelijke organisatie. – Reserves: motie minder is meer: invulling van deze motie. In Q4 wordt brief gestuurd door college – Grip op investeren/MPR --> o.a. door reflectie BDO en ambtelijke organisatie.
Do 28 mei (18.15-19.45)	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Kennismaken (rollen) en toelichting op het overdrachtsdocument (tijd: 20-30 minuten) --> jaarplannen toevoegen rekenkamer en CA. – Jaarstukken (tijd: 20 minuten) – *(concept) Accountantsrapport van bevindingen, incl. accountantsverklaring over de Jaarstukken* – *Concept Reactie van het college op het accountantsrapport* – Berap incl. resultaatsbestemming en MPR (tijd: 10 minuten) – (eventueel) Advies aan commissie Bestuur n.a.v. JS (tijd: 15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 24 september (20.15-21.45) --> donderdag 8 oktober 2026 (18.00/18.45-19.30/19.45)	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Jaarverslag Concernaudit 2025/26" en het "Jaarplan Concernaudit 2026/27 (tijd: 10 minuten) – Programmabegroting + 2e Berap + Uitwerking coalitieakkoord naar programmabegroting (tijd 30 minuten) --> verschoven van 5-9 --> vraag wat is nodig in de technische sessie op 28-9? – Plan van Aanpak accountantscontrole ('jaarplan') en opdrachtbevestiging jaarrekening (tijd: 15 minuten). Denk aan de speerpunten.

Datum en tijdstip 2026	Onderwerpen
	– Advies aan commissie Bestuur over Programmabegroting (na wissel, tijd 15 minuten). – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 5 november (18.15-19.45)	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 5 minuten) – Update grip op reserves (tijd: 20 minuten) – Septembercirculaire: hoe kunnen we daarop sturen als raad en uitleg verschillende onderdelen (taakmutaties, decentralisatieuitkeringen, geoormerkt of vrij te besteden, besteding nieuwe gelden (tijd: 20 minuten) – Verdieping onderbesteding (o.a. raadsbrief rekenkamer) (Tijd: 10 minuten) – Beinvloedbaarheid van de begroting (tijd: 15 minuten) --> bij onvoldoende tijd schuift dit onderwerp door. – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)
Do. 10 december tijdstip 18.15-19.30 aangepast **RV: In raad op 17 december, schriftelijke ronde voor cie bestuur op 10 december.** Beschikbaar op 25-11?	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Aanpak raadstoets (tijd:30 minuten) incl. presentatie door externe – Concept Boardletter van de accountant en reactie college (tijd: 20-30 minuten) – RV Normenkader --> schriftelijk – RV 3e Technische Begrotingswijziging/eindejaarswijziging --> schriftelijk – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)